

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КРИВОРІЗЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Психолого-педагогічний факультет
Кафедра початкової освіти

«Допущено до захисту»

Завідувач кафедри

_____ Павлик О. А. _____

Реєстраційний № _____

«_____» _____ 20__ р.

«_____» _____ 20__ р.

**ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНИХ УМІНЬ УЧНІВ 3 КЛАСУ НА
УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЗАСОБОМ ОСВІТНІХ ВЕБ-КВЕСТІВ**

Кваліфікаційна робота
студентки групи ПНІм-22
ступеня вищої освіти магістр
спеціальності 013 Початкова освіта
Кутасевич Юлії Вікторівни

Керівник канд.пед.наук, доцент,
зав.кафедри початкової освіти
Павлик Олена Анатоліївна

Оцінка

Національна шкала _____

Шкала ECTS _____ Кількість балів _____

Голова ЕК _____

Члени ЕК _____

Кривий Ріг – 2023

ЗАПЕВНЕННЯ

Я, Кутасевич Юлія Вікторівна, розумію і підтримую політику Криворізького державного педагогічного університету з академічної доброчесності. Запевняю, що ця кваліфікаційна робота виконана самостійно, не містить академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації. Я не надавала і не одержувала недозволену допомогу під час підготовки цієї роботи. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають покликання на відповідне джерело.

Із чинним Положенням про запобігання та виявлення академічного плагіату в роботах здобувачів вищої освіти Криворізького державного педагогічного університету ознайомена. Чітко усвідомлюю, що в разі виявлення у кваліфікаційній роботі порушення академічної доброчесності робота не допускається до захисту або оцінюється незадовільно.

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНИХ УМІНЬ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЗАСОБОМ ОСВІТНІХ ВЕБ-КВЕСТІВ	10
1.1 Сутність поняття «комунікативні вміння»	10
1.2 Особливості формування комунікативних умінь.....	15
1.3 Формування комунікативних умінь засобами освітніх веб-квестів.....	19
Висновки до 1 розділу	28
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНИХ УМІНЬ ЗАСОБАМИ ОСВІТНІХ ВЕБ-КВЕСТІВ	30
2.1 Стан досліджуваної проблеми в школі.....	30
2.2 Експериментальна робота з формування комунікативних умінь учнів 3 класу.....	48
2.3 Діагностика дослідної роботи	58
Висновки до 2 розділу	60
ВИСНОВКИ	62
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	64
ДОДАТКИ	75

ВСТУП

Актуальність дослідження. Сучасна освіта в країні зараз стикається з серйозними проблемами, а саме: COVID-19 та війна. Освіта перейшла в дистанційний та змішаний формати, через що відбувається порушення комунікації між учителями та учнями, учнів між собою. Тому на сьогодні постає важливе завдання: сформувати комунікативні вміння в молодших школярів за допомогою дистанційних засобів навчання, а саме веб-квестів.

Комунікація є основним засобом взаємодії між людьми, яка визначає наше сприйняття світу і стосунки з оточуючими. Формування комунікативних умінь є невід'ємною частиною розвитку особистості, особливо у молодшому шкільному віці. Здатність ефективно спілкуватися і взаємодіяти з іншими є ключовим фактором соціального, навчального і професійного успіху.

Комунікативні вміння допомагають дітям ставати активними учасниками соціального життя. Здатність ефективно спілкуватися з різними людьми, слухати їх, висловлювати свої думки і вміти знаходити спільну мову сприяє формуванню позитивних стосунків з оточуючими. Такі навички роблять дітей більш самостійними та спроможними вирішувати конфлікти і будувати здорові стосунки з однолітками та дорослими. Тому на сьогодні є особливо актуальною проблема формування комунікативних умінь в молодших школярів.

Тема дослідження компетентнісного підходу до навчання в початковій школі є досить новою. Цю проблему в останні роки вивчали такі вітчизняні учені-методисти, як Т. Байбара [2], М. Вашуленко [11], К. Пономарьова [51], О.Пометун [48], О. Савченко [58], М. Собко [62] та ін.

У філософських, психолого-педагогічних і соціальних дослідженнях висвітлено різні аспекти формування комунікації. Зокрема М. Бейкер [80] розглядає діалог як форму спілкування, яка закликає дітей до активної участі в обговоренні, М. Ністренд [85] розглядає позицію вчителя як двоїсту, адже в ній

поєднано суб'єкт і дія, Г. Паска [86] зазначає, що спілкування – це багатofакторний процес, для оволодіння якого використовують різноманітні шляхи, Г. Васянович [10] розглядає культуру педагогічного спілкування, Л.Орбан-Лембрик [43] досліджує спілкування і міжособистісні стосунки з точки зору психології, В. Рибалка [53] аналізує комунікацію як «чинник спільної політособистісної трудової діяльності», В. Сухомлинський [64] описує різні аспекти спілкування.

Проблему застосування веб-квестів у професійній діяльності у своїх роботах розглядали Р. Гуревич [18], М. Кадемія [28], І. Каньковський [30], Т.Бондаренко [7], Л. Лазаренко [39], Н. Цодікова [73] та ін. Аналізуючи їх праці, можна зазначити, що науковці наголошують на тому, що вчителі повинні мати високий рівень методичної та інформаційно-комунікаційної компетентностей, але вони не приділяють уваги відповідній підготовці вчителів.

Проаналізувавши фахові наукові праці, можна сказати, що бракує досліджень з формування комунікативних умінь засобом освітніх веб-квестів. Нами не було знайдено жодного дослідження чи методичних розробок вчителів початкових класів, які присвячені проблемі формування комунікативних умінь молодших школярів засобом освітніх веб-квестів на уроках мовно-літературної освітньої галузі.

Для вчителів-практиків означена проблема також є актуальною, оскільки комунікативні вміння є основою для розвитку соціальних навичок у молодших школярів. Вони допомагають дітям ефективно навчатися, спілкуватися з однолітками, вчителями та іншими дорослими, проявляти толерантність та повагу до інших, будувати позитивні стосунки з оточенням, а також допомагають молодшим школярам бути активними учасниками освітнього процесу. Учні навчаються пояснювати свої думки, ставити запитання та ділитися власними ідеями, що сприяє кращому засвоєнню матеріалу та підвищує мотивацію до навчання. Таким чином, недостатня теоретична розробленість та нагальна

практична потреба зумовили вибір теми кваліфікаційного дослідження.

Мета дослідження: теоретично обґрунтувати, розробити та експериментально перевірити систему роботи з формування комунікативних умінь засобом веб-квестів на уроках мовно-літературної освітньої галузі у 3 класі.

Відповідно до сформульованої мети дослідження поставлено такі **завдання:**

- зробити аналіз психолого-педагогічної та методичної літератури з теми дослідження;
- розкрити сутність комунікативних умінь, окреслити їх особливості, специфіку розвитку в молодшому шкільному віці;
- обґрунтувати психолого-педагогічні умови розвитку у дітей комунікативних умінь;
- розкрити особливості освітніх веб-квестів як засобу формування комунікативних умінь в дітей;
- проаналізувати традиційний та передовий педагогічний досвід учителів-практиків, типові освітні програми, чинні підручники з літературного читання;
- розробити систему роботи з формування в учнів 3 класу комунікативних умінь засобом освітніх веб-квестів.

Об'єкт дослідження – процес формування в учнів 3 класу комунікативних умінь.

Предмет дослідження – освітні веб-квести як засіб формування комунікативних умінь молодших школярів.

Гіпотеза дослідження полягає у тому, що формування комунікативних умінь в учнів 3-го класу засобом веб-квестів буде ефективним за таких умов:

- 1) урахування сутності та етапів формування комунікативних умінь;
- 2) створення відповідних умов для формування комунікативних умінь;

- 3) поетапної наскрізної роботи над формуванням комунікативних умінь на уроках мовно-літературної освітньої галузі;
- 4) впровадження розробленої системи веб-квестів.

Методи дослідження. Для досягнення мети та розв'язання поставлених завдань дослідження використано такі **методи**: теоретичні (аналіз, синтез, порівняння, систематизація, узагальнення, абстрагування, моделювання); емпіричні (узагальнення наявного педагогічного досвіду, спостереження, педагогічний експеримент (констатувальний, формувальний, контрольний)).

Експериментальна база дослідження: Криворізька спеціалізована школа І-ІІІ ступенів №70.

Апробація дослідження здійснювалася у формі участі:

- 1) у IV Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції «Development of the educational system: the European vector» (15 вересня 2023 р.) у публікації:

Кутасевич Ю. В., Павлик О. А. Формування комунікативних умінь в молодших школярів засобом освітніх веб-квестів. Development of the educational system : European vector : Materials of the IV International research and practical internet conference (September, 15, 2023) : collection of abstracts for the general ed. Ph.D Serhii Onyshchenko. – Zdarnad Sazavou : "DEL s.z.", 2023. 26-29 s.

- 2) у Міжнародній мультидисциплінарній науковій інтернет-конференції «Сімдесят восьмі економіко-правові дискусії. Серія: Соціальні та гуманітарні науки» (28-29 вересня 2023р.) у публікації:

Кутасевич Ю. В., Павлик О. А. Проблема формування комунікативних умінь в молодших школярів. Сімдесят восьмі економіко-правові дискусії. Серія: Соціальні та гуманітарні науки: матеріали Міжнародної мультидисциплінарної наукової інтернет-конференції, (м. Львів, Україна. м. Ополе, Польща, 28-29 вересня 2023 р.). [редкол. : О. Патряк та ін.]; ГО

“Наукова спільнота”; WSZIA w Opolu. Львів : ФО-П Шпак В.Б. 169 с. 82-84 с.

3) у II Всеукраїнській студентській науково-практичній конференції «Освіта XXI століття: аксіологічний вимір» та публікації:

Кутасевич Ю. В. Формування комунікативних умінь молодших школярів засобом освітніх веб-квестів. Освіта XXI століття: аксіологічний вимір: збірник матеріалів II Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції (м. Нікополь, 19 травня 2023 року). Нікополь : Навчально-методичний кабінет, 2023. 342 с. 9-13 с.

4) у публікації у збірнику наукових праць студентів Криворізького державного педагогічного університету кафедри початкової освіти:

Кутасевич Ю. Формування комунікативних умінь учнів 3 класу на уроках української мови засобом освітніх веб-квестів. Актуальні питання теорії і практики початкового навчання: збірник наукових праць студентів. Кривий Ріг: Криворізький державний педагогічний університет, 2023. Вип.16. 136 с. 79-81 с.

5) у публікації у збірнику науково-методичних праць:

Кутасевич Ю. В. Формування комунікативних умінь молодших школярів засобом освітніх веб-квестів. Педагогічне Криворіжжя: педагогічний альманах: збірник науково-методичних праць. Кривий Ріг: КДПУ. 2023. Вип. 9. С. 67-69

Практичне значення дослідження полягає в тому, що матеріали кваліфікаційної роботи можуть бути використані студентами-практикантами під час проходження педагогічної практики, учителями на уроках літературного читання 3 класі.

Структура кваліфікаційної роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків до кожного розділу та загальних висновків, списку використаної літератури, що нараховує 87 джерел, та 10 додатків, розміщених на

29 сторінках. Загальний обсяг роботи – 103 сторінок, з яких 63 сторінок основного тексту.

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНИХ УМІНЬ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЗАСОБОМ ОСВІТНІХ ВЕБ-КВЕСТІВ

1.1 Сутність поняття «комунікативні вміння»

Для з'ясування сутності ключового поняття спочатку розглянемо дефініцію «комунікація». Комунікація для людей є невід'ємною частиною життя та соціальної взаємодії. Вона має велике значення і впливає на багато аспектів людського існування.

Представимо пояснення дефініції «комунікація» різними вітчизняними та зарубіжними науковцями (див. табл. 1.1.).

Таблиця 1.1.

Наукові підходи до визначення сутності поняття «комунікація»

Автор	Тлумачення поняття
Ш. Де Віто	«Комунікація – це процес передачі повідомлень однією людиною та отримання повідомлень іншими людьми або невеликою групою у формі поведінки як вербально, так і невербально з різними впливами та можливостями забезпечити негайний зворотній зв'язок»[82, с. 129].
К. І. Пономарьова	«Комунікація походить від латинського communication – єдність, передача, з'єднання, повідомлення. Цей термін пов'язаний з дієсловом communico – роблю спільним, повідомляю, з'єдную, що є похідним від communis – спільний» [49, с. 7].
Л. М. Карамушка	«Комунікація – це соціальне явище, соціальне спілкування з використанням численних систем зв'язку, визначених людьми, серед яких головними є людська мова і мовлення» [31, с. 35].

Продовж. табл. 1.1.

І. В. Ковалинська	«Комунікація – від лат. communicatio – зв’язок – категорія, що означає взаємодію системних елементів в знаковому, семіотичному аспекті» [33, с. 7].
Н. Ю. Бутенко	«Комунікація (від лат. communicatio – повідомлення, передача) – спілкування, обмін думками, відомостями, ідеями; передача того чи іншого змісту від однієї свідомості (колективної або індивідуальної) до іншої» [8, с. 127].
О. М. Біляєв	«Комунікація – засіб, завдяки якому люди будують і розвивають свої відносини» [3, с. 17].
Г. В. Товканець	«Комунікація – складний процес взаємодії між людьми, що полягає в обміні інформацією, а також в сприйнятті і розумінні партнерами один одного» [68, с. 18].
Ю. В. Косенко	«Комунікація – технічний процес обміну інформацією між двома і більше індивідами (або групами)» [35, с. 19].

За психологічним словником, комунікація – це фундаментальна ознака людської культури, яка полягає в інтенсивному взаємодіюванні людей на основі обміну різного виду інформацією [16, с. 79-80].

Проаналізувавши погляди різних дослідників, ми можемо зробити висновок, що в усіх визначеннях спільним є те, що відбувається взаємодія та передача інформації між людьми безпосередньо за допомогою засобів виразності. Відмінним же є те, що деякі науковці розглядають «комунікацію» у вузькому контексті, а деякі – в широкому, включаючи не лише вербальні, але і невербальні аспекти. Таким чином бачимо, що науковці неоднозначно підходять до трактування даного визначення.

На нашу думку, комунікація – це процес передачі та обміну інформацією, ідеями, почуттями або думками між людьми. Цей процес включає в себе використання мовлення, жестів, міміки, пози, письма та інших засобів, які дозволяють ефективно спілкуватися та взаємодіяти між собою.

Ми вважаємо, що комунікація має значний вплив на розвиток та формування комунікативних умінь. Адже комунікація є процесом активної взаємодії з іншими людьми. Під час спілкування ми навчаємося слухати, реагувати, висловлювати свої думки та ідеї. За допомогою комунікації можна вирішувати конфлікти та досягати взаєморозуміння з іншими людьми. Під час конфліктів уміння ефективно висловлювати свої думки та слухати іншу сторону є важливими для пошуку компромісу та знаходження спільного рішення.

Ліна Сен (Leena Sen) [87, с. 9] розглядає різні види комунікації (див. рис.1.1.).

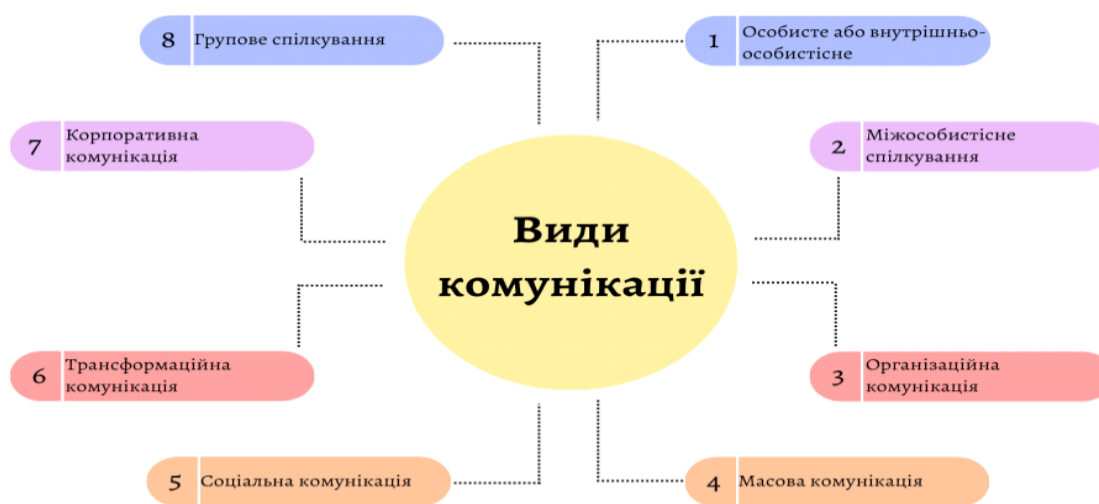

Рис. 1. 1. Види комунікації

Проаналізувавши види комунікації за Ліною Сен, ми вважаємо, що в початковій школі молодші школярі залучені до таких видів комунікації: особисте або внутрішньо-особистісне, міжособистісне, групове спілкування та масова комунікація.

На нашу думку, комунікація сприяє розвитку емоційного інтелекту – здатності розуміти та керувати своїми емоціями, а також розуміти емоції інших. Це допомагає зміцнити емпатію та взаєморозуміння, що робить комунікацію

більш ефективною та взаємовигідною. Також комунікація може сприяти розвитку публічного мовлення та навичок виступів перед аудиторією. Висловлюючи свої думки та ідеї перед групою людей, ми навчаємося керувати своїм голосом, мовленням та виражати свої думки чітко та переконливо.

Ми думаємо, що комунікація впливає на комунікативні вміння через активну взаємодію з іншими, розвиток емоційного інтелекту, навички розв'язання конфліктів та взаєморозуміння. Вона сприяє формуванню комунікативних навичок та забезпечує успішну взаємодію та взаєморозуміння з навколишнім світом.

Перейдемо до розкриття поняття «комунікативні вміння» (див. табл. 1.2.).

Проаналізувавши визначення різних авторів, ми можемо дійти висновку, що комунікативні вміння – це навички та здатності, які дозволяють нам ефективно передавати та отримувати інформацію, взаємодіяти з оточуючими людьми, виражати свої думки, почуття та ідеї. Вони включають у себе усне та писемне мовлення, навички слухання, вміння адаптуватися до різних ситуацій та сприймати невербальні сигнали.

Таблиця 1.2.

**Наукові підходи до визначення сутності поняття
«комунікативні вміння»**

Автор	Тлумачення поняття
К. І. Пономарьова	«Комунікативні вміння – це здатність встановлювати і підтримувати контакти з іншими людьми, використовуючи власні здібності, необхідні для ефективної комунікативної дії в ситуаціях міжособистісного спілкування» [49, с. 9].
С. Г. Дубовик, В.В. Наумець	«Комунікативні вміння – це складні усвідомлені комунікативні дії, засновані на теоретичних знаннях і практичній підготовленості дитини до спілкування» [22, с. 82].

Продовж. табл. 1.2.

Л. Ю. Поперечна	«Комунікативні вміння – комплекс дій, які базуються на теоретичній та практичній підготовленості, що надає змогу творчо використовувати комунікативні знання і навички для відображення та перетворення дійсності; комунікативні звички – доведені до автоматизму комунікативні дії» [52, с. 6].
О. І. Федоренко	«Комунікативні уміння – це знання способів вирішення комунікативних завдань: слухання, активізації партнера, регуляції емоційного напруження тощо» [71, с. 7].
П. А. Кліш, А. П. Хом'як	«Комунікативні вміння – це здійснення безпосередньої й опосередкованої взаємодії, уміння правильно, грамотно пояснювати свою думку й адекватно сприймати інформацію від партнера зі спілкування» [32, с. 16].
Г. В. Товканець	«Комунікативні уміння – комплекс дій, що дають змогу творчо використовувати комунікативні знання» [68, с. 29].
Т. О. Вольфовська	«Комунікативні вміння – це вміння, пов'язані з правильним вибудовуванням своєї поведінки, розумінням психології людини: уміння вибрати потрібну інтонацію, жести, уміння розбиратися в інших людях, вміння співпереживати співрозмовникові, поставити себе на його місце, передбачити реакцію співрозмовника, вибирати по відношенню до кожного зі співрозмовників правильний спосіб звернення» [17, с. 14].

Аналізуючи дані визначення, можна дійти висновку, що їх об'єднує те, що в них акцентується увага на здатності висловлювати свої думки, ідеї та почуття. Спільною ознакою також є взаємодія між людьми та акцент на важливості активного слухання та розуміння один одного. Відрізняє ці поняття те, що в них наголошується на використанні різних засобів комунікації, включаючи письмову мову, вербальні навички, невербальну комунікацію.

На нашу думку, комунікативні вміння – це навички висловлювання своїх думок, передачі інформації, вміння слухати і розуміти інших, а також здатність

ефективно спілкуватися в різних ситуаціях. Вони допомагають нам побудувати стосунки з іншими людьми, розв'язувати конфлікти, співпрацювати та досягати спільних цілей. Також ми вважаємо, що здатність ефективно комунікувати стає важливою в професійній сфері, адже вона впливає на розвиток кар'єри та успіх у роботі. А ще комунікативні вміння відіграють велику роль у побудові міжособистісних стосунків.

Проаналізувавши описані О.І.Федоренко [71, с. 2] класифікації О.Леонт'єва (див. Додаток А.1), В. Наумова (див. Додаток А.2), Л. Савенкової (див. Додаток А.3), Л. Павлової (див. Додаток А.4) та І. Атватера (див. Додаток А.5), ми можемо дійти висновку, що в кожній класифікації комунікативні вміння мають власну специфіку. Також можна помітити, що присутній лише частковий опис окремих компонентів комунікативних умінь.

Таким чином, можна зробити висновок, що комунікативні вміння – це здатність виражати ідеї, сприймати інформацію, встановлювати контакти з іншими людьми та взаємодіяти в групових та соціальних ситуаціях. До комунікативних умінь відносимо: усне спілкування, письмове спілкування, міжособистісну комунікацію, групову комунікацію, цифрову комунікацію та невербальну комунікацію. Комунікативні вміння характеризуються ефективністю, чіткістю та логічністю, взаємодією, емпатією, адаптацією, активним слуханням та критичним мисленням.

1.2 Особливості формування комунікативних умінь

С. Г. Дубовик та В. В. Наумець вважають, що пріоритетним напрямом сучасної мовної освіти в початковій школі є виховання особистості, яка прагне до максимальної реалізації своїх можливостей, відкритої для сприйняття нового мовленнєвого досвіду, здатної на усвідомлений і відповідальний вибір мовних

засобів під час комунікації в різних життєвих ситуаціях. Для вирішення цього завдання важливо сформувати в учнів комунікативну компетентність, навчити молодших школярів вирішувати за допомогою мовних засобів ті або інші комунікативні завдання в різних ситуаціях спілкування [22, с. 81].

Формування комунікативних умінь в молодших школярів є важливим завданням, оскільки вони входять у період активного розвитку та формування особистості. Вивчення та розвиток комунікативних навичок у цьому віці має довгострокові позитивні наслідки для соціального та особистісного росту учнів. Тому дуже важливо комунікативні вміння починати формувати вже з самого дитинства.

К. І. Пономарьова зазначає, що сформувати комунікативні вміння – означає навчити молодшого школяра ставити запитання і чітко формулювати відповіді на них (тобто вести діалог), уважно слухати й активно обговорювати зміст почутого, коментувати висловлення співрозмовників і критично їх оцінювати, аргументувати свої думки, висловлювати співрозмовникові свою емпатію, адаптувати власні висловлення для сприймання іншими учасниками комунікативного процесу [49, с. 11].

Г. Підлужна пропонує компетентнісний підхід до формування комунікативних умінь в молодших школярів. Вона зазначає, що цей процес «передбачає розвиток в учнів умінь будувати діалог». Спочатку дітям пропонується відтворити діалог. Важливо мотивувати діяльність: наприклад, запропонувати їм уявити себе в ролі дійових осіб та програти сюжет. Пізніше діти вчаться будувати діалог за певною опорою:

- за поданим початком, за репліками одного зі співрозмовників;
- за ситуативними ілюстраціями. Побудові діалогів має передувати наступна поетапна підготовча робота;
- уведення школярів у мовленнєву ситуацію (ознайомлення з темою);
- з'ясування суті мовленнєвої ситуації (де, коли відбувається спілкування,

про що йдеться);

- визначення психофізіологічного стану співрозмовників (веселі, незадоволені, схвильовані тощо);

- визначення способів спілкування (вербальні, невербальні);

- розподіл ролей [47, с. 366].

Також Г. Підлужна пропонує познайомити молодших школярів з «п'ятьма групами слів ввічливості: вітаннями, прощаннями, вибаченнями, подяками, проханнями. Ці слова вкрай важливі під час щоденного спілкування з оточуючими, тому діти мають вільно володіти ними й використовувати в різних мовленнєвих ситуаціях» [47, с. 367].

Ми ж пропонуємо власні етапи формування комунікативних умінь:

- 1) створення сприятливого комунікативного середовища – щоб діти відчували себе вільно для виразу своїх думок та ідей;

- 2) розвиток навичок слухання – діти повинні навчитися уважно слухати інших, це допоможе їм розуміти контекст спілкування, сприймати інформацію та відповідати на запитання;

- 3) розвиток вербальної комунікації – навчаються висловлювати свої думки та ідеї словами;

- 4) розвиток невербальної комунікації – повинні вчитися розуміти і використовувати невербальні сигнали, такі як жести, міміка, пози тіла;

- 5) розвиток вмінь ставити запитання – важливо навчити дітей вмінню задавати питання для кращого розуміння ситуації або отримання додаткової інформації;

- 6) вміння спілкуватися в групі –робота в команді допомагає розвивати такі навички, як співпраця, лідерство та здатність вислуховувати інших;

- 7) розвиток вмінь розв'язування конфліктів – діти повинні навчитися ефективно розв'язувати конфлікти та виявляти толерантність до інших думок.

- 8) здатність адаптуватися до аудиторії – на останньому етапі діти

повинні навчитися адаптувати свій стиль спілкування до аудиторії. Це може включати зміну мови, тону голосу, прикладів тощо залежно від характеру співрозмовників.

Кожен із цих етапів має свою важливу роль у формуванні комунікативних умінь молодших школярів. Такий поступовий підхід допомагає забезпечити глибоке розуміння та практичне використання навичок спілкування в різних ситуаціях.

На нашу думку, формування комунікативних умінь у молодшому шкільному віці є критичним, оскільки цей період є особливо важливим для соціального та когнітивного розвитку дитини. Відповідні комунікативні навички, які розвиваються у цьому віці, мають велике значення для майбутнього особистісного росту та соціальної адаптації.

Т. Туркот на основі проведених наукових досліджень рекомендує педагогам використовувати такі комунікативні настанови:

- «відкритість» у спілкуванні, намагання відверто висловлювати свої думки і переживання у міжособистісному спілкуванні зі здобувача освіти;
- «заохочення», «прийняття», «довіра», що є вираженням внутрішньої впевненості педагога у можливостях здобувача освіти, його здібностях до діалогу;
- «емпатичне розуміння» як бачення і розуміння викладачем поведінки здобувача освіти, його різноманітних реакцій, дій, вчинків з точки зору самого здобувача освіти, його очима [70, с. 26].

Отже, формування комунікативних умінь в молодших школярів повинно відбуватися на основі компетентнісного підходу з урахуванням ключових компетентностей, які зазначені в Державному стандарті початкової освіти. Компетентнісний підхід спрямований на розвиток особистості та включає в себе комунікативні навички. Він підтримує учня в процесі вироблення ключових навичок, які вони можуть використовувати у спілкуванні. А також сприяє

розвитку критичного мислення, що дозволяє учням краще розуміти та аналізувати комунікативні ситуації.

1.3 Формування комунікативних умінь засобами освітніх веб-квестів

Д. Андоновська-Трайковська (D. Andonovska-Trajkovska) та Б. Цвіткова-Дімов (B. Svetkova-Dimov) зазначають, що інформаційно-комунікаційні технології мають великий вплив на концептуалізацію сучасної освіти. Використання веб-квестів в якості стратегії навчання підтримує і забезпечує співпрацю вчителя та учнів [79, с. 16].

Н. М. Руденко та Д. Л. Широков зазначають, що Quest в перекладі з англійської мови – тривалий цілеспрямований пошук, який може бути пов'язаний з пригодами або грою; на сьогодні термін «веб-квест» служить для позначення одного з різновидів комп'ютерних ігор [55, с. 1].

Дж. Макрогіоргоу (G. Makrogiorgou) та Л. Антоніу (L. Antoniou) зазначали, що враховуючи корисність веб-квестів у навчанні, дослідження Кацулакі (Katsoulaki) та Ліаку (Liakou) підкреслюють потенціал цих інструментів для зміцнення метакогнітивних навичок, творчості, співпраці та міжкультурної обізнаності [84, с. 265].

Розглянемо пояснення поняття «веб-квест» різними вітчизняними та зарубіжними науковцями (див. табл. 1.3.)

Таблиця 1.3.

Наукові підходи до визначення сутності поняття «веб-квест»

Автор	Тлумачення поняття
Р. С. Гуревич	«Веб-квест– це сторінки на сайтах в мережі Інтернет, що мають гіперпосилання на інші сторінки з певної теми» [19, с. 451].

Продовж. табл. 1.3.

В. В. Томаш, В. О Давидович	«Веб-квест – це інтерактивне освітнє середовище (сайт) створене в Інтернеті де учасники здійснюють пошукову та аналітичну діяльність згідно спеціально відібраних джерел та посилань» [69, с. 88].
М. Ю. Кадемія	«Веб-квест – це принципово нова організація навчального процесу, нова дидактична модель технології навчання» [29, с. 218].
В. В. Шмідт	«Веб-квести – це міні-проекти, засновані на пошуку інформації в Інтернеті» [77].
Дж. Левін-Гольдберг	«Веб-квест – це засновані на запитах підхід до навчання» [83, с. 73]
Л. О. Савченко	«Веб-квест – це сукупність методів та прийомів організації дослідницької діяльності, для виконання якої студенти здійснюють пошук інформації, використовуючи інтернет-ресурси з практичною метою» [56, с. 70].
О. О. Харіна	«Веб-квест – це проблемне завдання з елементами ролівої гри, для виконання котрого використовуються інформаційні ресурси Інтернет» [72, с. 80].
О. Л. Шумський	«Веб-квест – це проблемне завдання з елементами ділової гри, яке передбачає здійснення творчої роботи над розробкою спільного дослідницького проекту на основі інформаційного пошуку серед попередньо підготовлених та дидактично структурованих викладачем автентичних ресурсів мережі Інтернет» [78, с. 23].
Н. М. Руденко, Д. Л. Широков	«Веб-квест (англ. webquest) – це формат уроку, орієнтований на запити, в якому більшість або вся інформація, з якою працюють учні, надходить з Інтернету» [55, с. 153].

Проаналізувавши дані твердження, ми дійшли висновку, що спільним між

ними є те, що веб-квест завжди орієнтований на інтерактивність, де учасники взаємодіють з різними елементами онлайн-середовища, а також він завжди має конкретну мету або навчальне завдання, яке учасники повинні досягти. Відмінним є те, що різні автори можуть визначати різні типи веб-квестів в залежності від їхньої спрямованості, структури та цілей.

Проаналізувавши наукові праці Дж. Макрогіоргоу (G. Makrogiorgou) та Л.Антоніу (L. Antoniou), можна стверджувати, що розробник моделі веб-квесту Берні Додж (Bernie Dodge), професор університету Сан-Дієго, описує її як діяльність, орієнтовану на пошук, в якій частина або вся інформація, з якою взаємодіють учні, надходить з ресурсів в Інтернеті [84, с. 267].

Ми вважаємо, що термін веб-квест – це складне слово, яке включає в себе два слова – веб і квест. Веб розшифровується як Всесвітня павутина, яка представляє сторінки, до яких можна отримати доступ за допомогою веб-браузера, а квест – це довгий пошук чогось. Відповідно до цього веб-квест можна визначити як квест, який людина виконує, отримуючи доступ до сторінок з Всесвітньої павутини.

Веб-квест – це проблемне завдання, орієнтоване на пошук, в якій частина або вся інформація, з якою взаємодіють учні, надходить з ресурсів Інтернету, необов'язково доповнюваних відеоконференціями. Сама організація веб-квесту полягає в тому, що вчитель повинен витратити деякий час на те, щоб знайти відповідний контент у Всесвітній павутині, який можна використовувати в якості навчального матеріалу, відзначити їх і пов'язати з конкретними аналітичними завданнями і цілями, які учні повинні виконати пізніше. Таким чином, учень не дуже автономний, коли справа доходить до вибору сайтів, які допоможуть досягти поставлених цілей, але незалежний в процесі свого власного способу зробити це.

Ми думаємо, що веб-квест надає учням засіб тематично орієнтованого списку веб-сайтів в якості відправної точки для збору інформації. Зазвичай веб-

квести являють собою групові дії з кінцевою метою створення документа, який збирає, аналізує й узагальнює зібрану інформацію. Це може приймати конкретну форму написання звіту, презентації, заповнення анкети або створення веб-сайту. Завдання можуть бути простими та короткотривалими або більш складні і довготривали.

На нашу думку, справжній веб-квест – це структура навчання, яка використовує гіперпосилання на основні ресурси та автентичні завдання для мотивації учнів до вивчення відкритого питання, індивідуального розвитку та участі в груповому процесі, який перетворює знову отриману інформацію в більш складне розуміння.

М. Сухілін розрізняє два типи веб-квестів: для короткочасної (мета: поглиблення знань та їх інтеграція, розраховані на одне-три заняття) та тривалої роботи (мета: поглиблення і перетворення знань учнів, розраховані на тривалий термін – може бути розрахований на семестр або навчальний рік) [63, с. 1]. Особливістю навчальних веб-квестів є те, що частина або вся інформація про індивідуальну чи групову роботу учнів розміщується на різних веб-сайтах.

Веб-квест, на нашу думку, складається зі **вступу**, в якому містяться такі елементи, як: формулювання теми, список головних ролей учасників, сценарій квесту, план роботи або огляд усного квесту; **центрального завдання**, в яке входять завдання, питання, на які учасники мають знайти відповідь в межах самостійного дослідження, який підсумковий результат має бути досягнутий; **списку основних етапів роботи**; керівництво до дії; **висновку**, в який входять підсумок роботи та питання для подальшого розвитку теми.

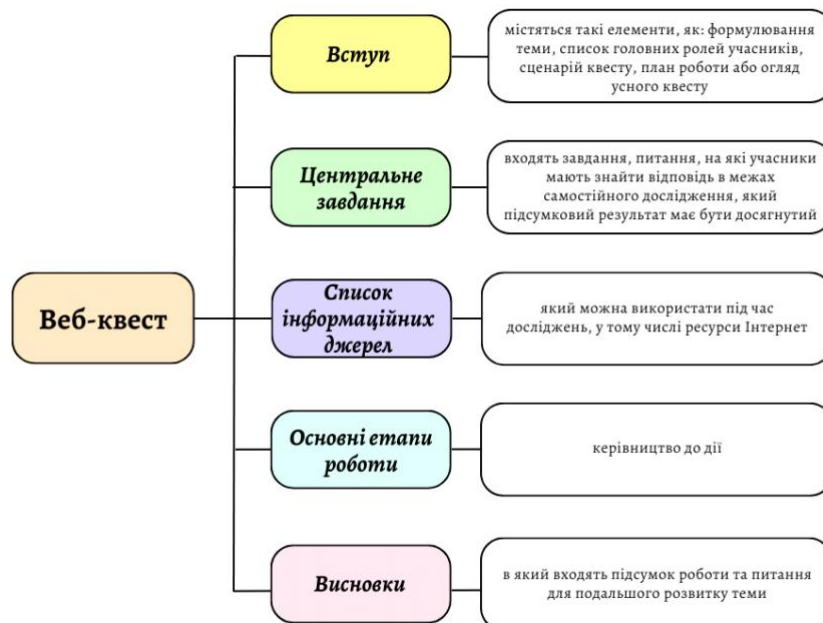

Рис. 1. 9. Структура веб-квесту

До завдань веб-квесту належать різноманітні завдання, засновані на використанні комп'ютерних технологій, призначених для досягнення конкретних освітніх цілей. У більшості випадків ці завдання можна виконати через Інтернет, використовуючи попередні рекомендаційні листи від вчителів.

Дж. Макрогіоргоу (G. Makrogiorgou) та Л. Антоніу (L. Antoniou) стверджують, що при виконанні завдання веб-квесту учні не просто передають інформацію, а й повинні перетворити отримані знання для досягнення своєї мети. Ця трансформація вимагає їх участі в навичках мислення вищого рівня [84, с. 267]. По-перше, учні повинні осмислювати прочитане, аналізуючи та узагальнюючи інформацію. Протягом всього процесу вони повинні використовувати метакогнітивні стратегії, оскільки вони активують попередні знання у вступі, а потім беруть участь в постановці цілей і планування в рамках завдання й процесу. На етапі оцінки їм надаються інструменти, необхідні для оцінки їх кінцевого результату. Нарешті, роблячи висновок, вони озираються назад, оцінюючи себе і розмірковуючи про весь процес. Крім того, оскільки учні

орієнтуються в своєму читанні крок за кроком, вони не витрачають час на використання інструментів пошуку і в той же час практикуються в читанні автентичних текстів онлайн, розвиваючи нові навички грамотності.

В. О. Моляко пропонує ряд інформаційних вправ, які органічно інтегровані в структуру навчальної програми мовно-літературної освіти, наприклад:

- вправи, щоб спробувати створити власний дизайн;
- логічні вправи з використанням знань, отриманих при вивченні даної теми;
- вправи для практикування зручних способів маніпулювання об'єктами на екрані;
- вправи для відпрацювання миттєвих реакцій поведінки учнів у різних ситуаціях та творчого відображення результатів [42].

Ми вважаємо, що Інтернет-технологія веб-квест є ефективною формою поєднання навчання, контролю та використання Інтернету. Технологія веб-квестів є однією із найцікавіших та найефективніших способів організації діяльності учнівського проекту, оскільки діти відповідають за завдання, які їх цікавлять, тим більше, що веб-квести можуть тривати цілий день або навіть цілий тиждень чи місяць.

Технічне забезпечення веб-квестів є простим та дуже різним. Інтернет-сервісів для їх виконання представлено достатньо. Це WordPress (wordpress.com), Blogger (blogger.com), Moodle (moodle.org), Jimbo (jimdo.com), Всеосвіта (vseosvita.ua), Мій квест (quests.in.ua).

За Дж. Макрогіоргоу (G. Makrogiorgou) та Л. Антоніу (L. Antoniou) структура навчання, яку надають веб-квести, підкреслює соціальну взаємодію як одну з основних передумов навчання. Це також сприяє розвитку процесів мислення на більш високому рівні, які працюють на рівнях розуміння, застосування, аналізу, оцінки та створення відповідно до таксономії освітніх

цілей Блума [84, с. 267].

Д. Андоновська-Трайковська (D. Andonovska-Trajkovska) та Б. Цвіткова-Дімов (B. Svetkova-Dimov) зазначають, що веб-квест – це потужна стратегія навчання, яка мотивує і направляє учнів на пошук в Інтернеті. Учні добре обізнані про пошук конкретних питань, знаючи цілі, завдання, які вони повинні виконати, процес, спосіб представлення отриманих знань і, врешті-решт, спосіб оцінки [79, с. 21]. Таким чином, учні беруть на себе відповідальність за власне навчання. Вчитель шукає у Всесвітній павутині відповідні веб-сторінки, які згодом можуть бути запропоновані учням в рамках веб-квесту. Веб-квест є відмінною стратегією для спільного навчання, оскільки в процесі реалізації завдань учні можуть бути організовані в різні групи відповідно до їх потреб і специфіки цілей. Існують безліч можливостей для впровадження веб-квестів в навчальний процес, оскільки вчитель може вибирати з безлічі завдань для розвитку в учнів різних когнітивних здібностей, таких як знання і розуміння, застосування знань, аналіз, синтез і оцінка.

На нашу думку, веб-квест – це нова і цікава технологія для учнів, яка проста у використанні, адже вона є інтерактивною, креативною та інноваційною. Вона створена для того, щоб зацікавити учнів, зробити навчання більш сучасним та цікавим, розвинути комунікативні уміння та взаємодію між учнями, а також впроваджувати в навчання творчі та нетрадиційні методи. Технологія веб-квесту має стати лідером в розробках вчителів, які активно використовують ІКТ та не знають, чим дивувати своїх учнів задля заохочення їх до більш ефективного навчання, адже вони можуть бути організовані так, щоб стимулювати комунікацію та співпрацю між учасниками, що сприяє розвитку комунікативних навичок. Також веб-квести можуть передбачати аналіз і критичне осмислення інформації, а обговорення цих аспектів сприяє розвитку комунікативних умінь.

М. Сухілін зазначає, що технологія веб-квесту дозволяє формуватися

наступним компетенціям:

— використання ІТ для вирішення професійних завдань (у т.ч. для пошуку необхідної інформації, оформлення результатів роботи у вигляді комп'ютерних презентацій, відеороликів, баз даних тощо);

— самонавчання і самоорганізація;

— робота в команді (планування, розподіл функцій, взаємодопомога, взаємоконтроль);

— вміння знаходити декілька способів вирішення проблемної ситуації, визначати найбільш раціональний варіант, обґрунтовувати свій вибір;

— навик публічних виступів [63, с. 1].

На підставі аналізу наукової літератури ми визначили основні умови для формування комунікативних умінь у молодших школярів під час роботи над веб-квестом (див. рис. 1.10).

Перша умова – сприятливе освітнє середовище., адже потрібно, щоб учні відчували себе вільно та могли висловлювати свої думки. А для цього вчитель повинен створити таке середовище, в якому сприяти активній взаємодії між учнями та відкритому спілкуванню.

Друга умова – активна участь учнів. Учні повинні активно брати участь у спілкуванні, висловлювати свої думки та ідеї.

Третя умова – взаємодія з різними партнерами. Учні повинні вміти спілкуватися з різними партнерами, включаючи однолітків, вчителів, батьків та інших дорослих.

Четверта умова – поступовість та систематичність. Формування комунікативних умінь повинно відбуватися поетапно та систематично. Завдання потрібно підбирати таким чином, щоб забезпечити поступове розширення спектру комунікативних умінь.

П'ята умова – зворотній зв'язок і оцінювання. Важливо надавати зворотній зв'язок учням та вказувати на їх сильні чи слабкі сторони та

можливості для їх покращення.

Рис. 1. 10. Основні умови формування комунікативних умінь

Ми вважаємо, що дбаючи про якість навчання учнів молодших класів, не можна забути про обставини, які суттєво впливають на процес формування особистості учня: про сім'ю, де ростуть діти та про їх оточення. Потрібно своєчасно налагоджувати взаємну співпрацю з батьками, адже це допомагає вчителю знайти необхідного і надійного помічника, який поглибить навички формування комунікативних умінь.

Отже, формування комунікативних умінь засобом освітніх веб-квестів – це педагогічний підхід, спрямований на розвиток навичок ефективної комунікації учнів за допомогою спеціально розроблених веб-квестів. Основними педагогічними умовами ефективності цього процесу є сприятливе освітнє середовище, активна участь учнів, взаємодія з різними партнерами, поступовість та систематичність, вчасний зворотній зв'язок та оцінювання.

Висновки до 1 розділу

Проаналізувавши наукову літературу і визначивши поняття «комунікація», «комунікативні вміння», ми дійшли висновку, що проблема формування комунікативних умінь у молодших школярів донедавна майже не розглядалася вітчизняними науковцями, а здебільшого зарубіжними. Лише протягом останніх десятиліть українські науковці почали удосконалювати теоретико-практичну базу формування комунікативних умінь. Також спеціальних розробок для впровадження веб-квестів задля формування комунікативних умінь в молодших школярів ми не знайшли. Тому ця проблема, на нашу думку, на сьогодні є актуальною та новою.

На основі аналізу наукових праць ми сформулювали власне визначення ключового поняття: «комунікативні вміння» – це сукупність навичок та здібностей, які дозволяють ефективно спілкуватися, передавати і приймати інформацію, встановлювати стосунки з оточуючими та досягати певних цілей у процесі комунікації.

Також науковці запропонували різні підходи до формування комунікативних умінь у молодших школярів, на підставі яких ми змодельювали етапи формування комунікативних умінь: створення сприятливого комунікативного середовища, розвиток навичок слухання, розвиток вербальної комунікації, розвиток невербальної комунікації, розвиток умінь ставити запитання, вміння спілкуватися в групі, розвиток умінь розв'язування конфліктів та здатність адаптуватися до аудиторії. Також ми запропонували відповідну структуру веб-квесту для цього: вступ, центральне завдання, список інформаційних джерел, основні етапи роботи, висновки.

Ефективність формування комунікативних умінь молодших школярів за допомогою освітніх веб-квестів залежить від різних чинників:

- відповідності їх віку та розвитку дітей. Завдання повинні бути належним чином адаптовані до їхнього когнітивного рівня;

- дизайну веб-квесту: чітко організовані завдання, послідовність кроків та наявність стимулюючих елементів можуть сприяти активній участі дітей у процесі та поліпшити їхнє сприйняття матеріалу;
- взаємодії та співробітництва: завдання, що передбачають спільний пошук відповідей або розв'язання головоломок, допомагають розвивати комунікативні навички;
- змісту завдань: якщо завдання стимулюють дітей досліджувати, ділитися відкриттями та обговорювати результати, це може сприяти формуванню комунікативних умінь;
- від використання різних видів завдань: веб-квести можуть містити різноманітні типи завдань: питання для обговорення, виконання завдань у групах, створення власних матеріалів тощо. Різноманітність сприяє розвитку різних аспектів комунікативних умінь;
- від застосування технологій: використання технологій та інтерактивних елементів може зробити веб-квести більш захопливими та залучити увагу дітей. Інтерактивність може сприяти більш активній участі та спілкуванню;
- від підтримки вчителя: роль вчителя є ключовою. Вчителі повинні бути готові надавати допомогу, стимулювати обговорення, сприяти співпраці та допомагати дітям адаптувати отриману інформацію;
- від зворотного зв'язку: зворотний зв'язок від вчителя може допомогти усунути недоліки та покращити комунікативні навички.

Отже, потрібно впроваджувати спеціальну систему роботи, щоб формувати в учнів початкової школи комунікативні вміння за допомогою освітніх веб-квестів на уроках мовно-літературної освітньої галузі.

РОЗДІЛ 2.

МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНИХ УМІНЬ ЗАСОБАМИ ОСВІТНІХ ВЕБ-КВЕСТІВ

2.1 Стан досліджуваної проблеми в школі

Для того, щоб дослідити дану проблему в школі, спочатку проаналізуємо Державний стандарт початкової освіти. У Державному стандарті початкової освіти зазначено, що до ключових компетентностей належить: «здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) та іноземними мовами, що передбачає активне використання рідної мови в різних комунікативних ситуаціях, зокрема в побуті, освітньому процесі, культурному житті громади, можливість розуміти висловлювання іноземною мовою, спілкуватися нею у відповідних ситуаціях, оволодіння навичками міжкультурного спілкування» [20, с. 4]. Також зазначається, що «метою вивчення української мови та літератури, мов та літератур відповідних корінних народів і національних меншин є формування комунікативної та інших ключових компетентностей» [20, с. 6]. А це значить, що формування комунікативних умінь в молодших школярів є надзвичайно важливим завданням.

Щодо «вимог до обов'язкових результатів навчання здобувачів освіти» в мовно-літературній освітній галузі (Взаємодія з іншими особами усно, сприйняття і використання інформації для досягнення життєвих цілей у різних комунікативних ситуаціях)», то Стандартом визначаються такі: «сприймає усну інформацію, перетворює усну інформацію і різні форми повідомлень, виокремлює інформацію, аналізує та інтерпретує усну інформацію, оцінює усну інформацію, висловлює та захищає власні погляди, використовує вербальні та невербальні засоби під час представлення думок, регулює власний емоційний

стан» [20, с. 11-12].

На базі Державного стандарту початкової освіти було створено дві Типові освітні програми Нової української школи:

- Типова освітня програма під керівництвом Р. Б. Шияна;
- Типова освітня програма під керівництвом О. Я. Савченко.

Проаналізувавши завдання, які були окреслені Р. Б. Шияном в мовно-літературній освітній галузі, зазначимо ті, які сприяють формуванню комунікативних умінь: сприяння індивідуальному самовияву учнів та взаємодії між ними через розвиток комунікативних умінь, зокрема діалогічного мовлення, театралізацію [67, с. 5].

Проаналізувавши завдання, які були окреслені О. Я. Савченко в мовно-літературній освітній галузі, зазначимо ті, які сприяють формуванню комунікативних умінь:

- формування повноцінної навички письма, уміння брати участь в діалозі, створювати короткі усні й письмові монологічні висловлення;
- залучення молодших школярів до практичного застосування умінь з різних видів мовленнєвої діяльності в навчальних і життєвих ситуаціях [66, с. 6].

Тепер проаналізуємо відповідні змістові лінії з Типових освітніх програм II циклу, а саме 3 класу.

У Типовій освітній програмі під керівництвом Р. Б. Шияна «комунікативна компетентність, зокрема вільне володіння українською мовою та спілкування рідною мовою (якщо вона не українська), виявляється в безпосередньому та опосередкованому спілкуванні.» «Для формування комунікативної компетентності програма пропонує розгортати навчальну діяльність у межах змістової лінії **«Взаємодіємо усно»** (мовець / слухач – слухач / мовець). Ця змістова лінія передбачає залучення учнів до дій зі сприймання, перетворення, виокремлення, аналізу й інтерпретації, оцінювання та використання усної

інформації в реальній мовленнєвій практиці» [67, с. 5]. Учень / учениця повинні критично сприймати інформацію для досягнення різних цілей; уточнювати інформацію з огляду на ситуацію; зважати на ситуації спілкування: враховувати умови, учасників, мету; з увагою сприймати репліки діалогу, перепитувати, уточнювати з огляду на ситуацію спілкування; обговорювати усне повідомлення в парі або групі для пошуку додаткових аргументів або спростування наведених; зіставляти почуте з власним досвідом [67, с. 7].

У Типовій освітній програмі під керівництвом О. Я. Савченко також виділена «змістова лінія **«Взаємодіємо усно»**, яка спрямована на формування в учнів початкової школи умінь сприймати, аналізувати, інтерпретувати й оцінювати усну інформацію та використовувати її в різних комунікативних ситуаціях, спілкуватися усно з іншими людьми в діалогічній і монологічній формах заради досягнення певних життєвих цілей» [66, с. 6]. Учень / учениця повинні уважно слухати репліки співрозмовника, уточнювати почуте в діалозі з огляду на ситуацію спілкування; сприймати уважно монологічне висловлення з конкретною метою; визначати позицію мовця, погоджуватися з нею або заперечувати; висловлювати власні думки з приводу почутого, аргументувати їх, спираючись на власний досвід; вступати і підтримувати діалог на теми, пов'язані з важливими життєвими ситуаціями; аргументувати свої думки під час розмови; виявляти доброзичливе ставлення до думок інших; дотримуватися етичних норм спілкування, правил етикету; вживати у процесі спілкування правильні форми звертань, слів, що виражають прохання, пропозицію, побажання, вибачення; формулювати розгорнуту відповідь на поставлене запитання; будувати усне зв'язне висловлення (розповідь, опис, міркування) за малюнком, ситуацією з опорою на допоміжні матеріали (частиною тексту, планом, опорними словами, словосполученнями); використовувати виражальні засоби мови; висловлювати власну думку про предмети, явища, події [66, с. 7-8].

Отже, розглянувши дані змістові лінії, можна сказати, що Типова освітня

програма під керівництвом О. Я. Савченко найбільш відповідає проблематиці нашого дослідження.

Представимо розподіл підручників «Українська мова та читання» відповідно до авторів Типових освітніх програм:

Рис. 2.1. Підручники за Типовою освітньою програмою під керівництвом Р.Б. Шиїана

Рис. 2.2. Підручники за Типовою освітньою програмою під керівництвом О.Я. Савченко

Перейдемо до аналізу підручників «Українська мова та читання». Розпочнемо наш аналіз з підручників, розроблених за Типовою освітньою програмою під керівництвом О. Я. Савченко.

Почнемо аналіз із першої частини підручника колективу авторів М. С. Вашуленка, М. А. Васильківської, С. Г. Дубовик [13]. Проаналізувавши даний підручник, можна зробити висновок, що в ньому не містяться веб-квести. Проте є завдання [13, с.41] на формування комунікативних умінь (див. рис.2.3.). Такі завдання передбачають можливість працювати, взаємодіяти разом та досягати спільної комунікативної мети:

11 Складіть і розіграйте сценку за поданою ситуацією. Пам'ятайте про звертання.

Мама втомлена прийшла з роботи. Ти хочеш допомогти їй роздягнутися, перевзутися, пропонуєш попиту чаю, розпитуєш, як вона почувається.

Рис. 2.3. Приклад 1 вправи з підручника М. Вашуленка, М. Васильківської, С. Дубовик

Також є завдання [13, с.106], якими передбачена робота учнів у парах. (див. рис.2.4.). При цьому виді діяльності в учнів розвиваються навички спілкування. Вони навчаються уважно слухати свого партнера, виразно і чітко висловлювати свої думки та ставити запитання для кращого розуміння партнера.

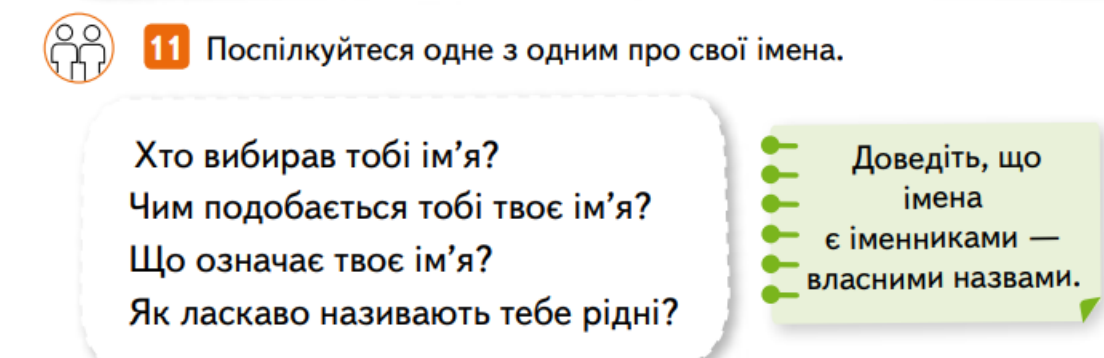

Рис. 2.4. Приклад 2 вправи з підручника М. Вашуленка, М. Васильківської, С. Дубовик

У підручнику [13, с.71] також передбачено «Хвилинка спілкування», за допомогою яких учні можуть вести діалог, перевіряючи свої знання з теми (див. рис.2.5.).

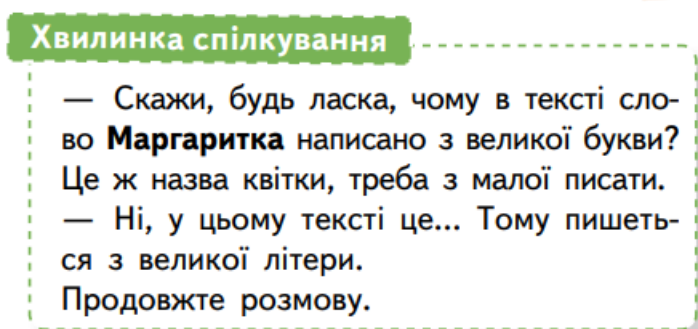

Рис. 2.5. Приклад 3 вправи з підручника М. Вашуленка, М. Васильківської, С. Дубовик

У другій частині підручника, розробленого під керівництвом М.С.Вашуленка [12] також не виявлено використання веб-квестів. Але містяться завдання [12, с.51] на формування комунікативних умінь в учнів (див. рис.2.6.). Завдяки такому завданню учні навчаються слухати та реагувати на партнерів, що впливає на розуміння їхніх думок.

- Підготуйте інсценування за змістом казки. Скільки буде учасників? Намагайтеся голосом та рухами передати характер казкового героя.

Рис. 2.6. Приклад 1 вправи з підручника М. Вашуленка

Також є завдання [12, с.88], які сприяють формуванню в учнів навичок спілкування, взаєморозуміння та розвивають співпрацю (див. рис.2.7.).

- Поставте одне одному запитання за змістом тексту, які починатимуться зі слів: *Хто..? Коли..? Куди..? Чому..? Як ти вважаєш, хто..? Поясни, чому..?*

Рис. 2.7. Приклад 2 вправи з підручника М. Вашуленка

Проаналізувавши підручник М. Захарійчук [25], можна дійти висновку, що веб-квести авторка не використовує. Проте в підручнику містяться інші вправи, які допомагають формувати комунікативні вміння в учнів 3 класу. В умовних позначеннях можна знайти такі види діяльності: робота в парах, робота в групах, театралізація (див. рис.2.8.).

Умовні позначення:

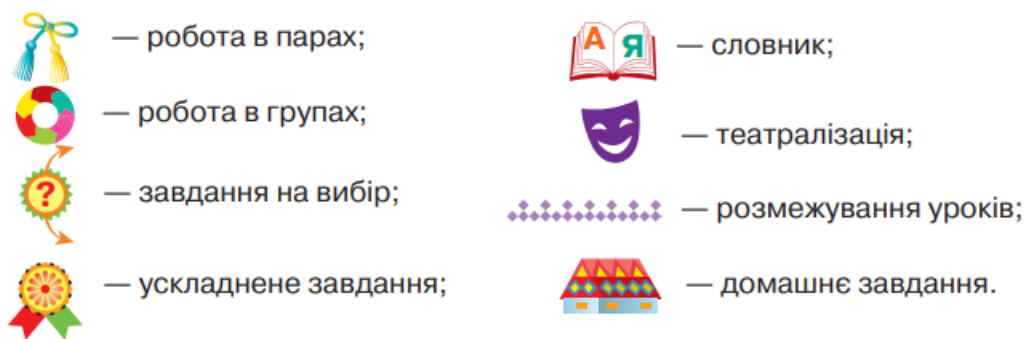

Рис. 2.8. Приклад 1 вправи з підручника М. Захарійчук

Авторка підручника [25, с.17] пропонує такі завдання, які допомагають учням розуміти погляди та почуття свого партнера, а також відчувати емоції та переживання іншої людини (див. рис.2.9.).

- Прочитайте одне одному текст рубрики «Спілкуймося красно».
- Доберіть для сусіда (сусідки) по парті слова, які б підтримали його (її) у роботі.

Рис. 2.9. Приклад 2 вправи з підручника М. Захарійчук

У підручнику Н. Богданець-Білоskalенко, Ю. Шумейко [4] авторки також не використовують веб-квести. Але пропонують інші завдання [4, с.37], які сприяють вираженню власних думок та допомагають розуміти один одного (див. рис.2.10.).

- Прочитайте вголос цікаву інформацію про козаків. Що нового ви дізналися? Обміняйтеся враженнями.

Рис. 2.10. Приклад 1 вправи з підручника Н. Богданець-Білоskalенко

Також пропонуються завдання [4, с.51], які сприяють співпраці та командній роботі (див. рис.2.11.).

- 6. Завдання для «акторів».** Розподіліть ролі та зіграйте п'єсу.

Рис. 2.11. Приклад 2 вправи з підручника Н. Богданець-Білоskalенко

У першій частині підручника Л. Варзацької, Т. Трохименко [9] не містяться веб-квести, але є завдання [9, с.49], які сприяють вдосконаленню різних аспектів комунікації та розвитку ключових навичок. Такі завдання є одними з найефективніших засобів формування комунікативних умінь учнів (див. рис.2.12.).

- 118.** 1. Підготуйтеся і прочитайте в особах уривок зі «Степової казки» Григора Тютюнника.

...Не ступив Кріт і двох кроків у Курені, як з-під ніг йому закричали погрозливо:

— Ану, не наступати! — І луна теж погрозливо проказала: «Ану, не наступа...».

Кріт присів на лапах, зачаїв подих. І тут йому стало лоскотно — в ноги, в боки, в живіт, навіть на кінчику носа лоскотнуло.

— Ти хто такий?

— А ви хто? — сердито буркнув Кріт. — І чого лоскочетеесь?

— Ми Мурахи. Чого наступаєш на вхід до нашого мурашника? Чого тобі у нас треба? Тільки відповідай швидко, бо нам ніколи...

За Григором Тютюнником

2. Усно продовжте діалог.

Рис. 2.12. Приклад 1 вправи з підручника Л. Варзацької, Т. Трохименко

У другій частині підручника М. Чумарної [76] також не виявлено веб-квестів. Проте містяться завдання [76, с.10], які допомагають розвивати навички співпраці та лідерства. Завдяки їм учні навчаються розподіляти обов'язки для ефективного вирішення завдань (див. рис.2.13.).

Розділіться на три групи. *Перша* буде готувати розповіді та фотопрезентації про подорожі Україною, *друга* ознайомлюватиме з цікавим відпочинком за кордоном, а *третья* проведе «екскурсію» для гостей місцями та околицями свого міста чи села. Для презентацій можна використати казки, легенди, перекази, фото і відеодемонстрації, пісні та розповіді про видатних людей свого краю.

Рис. 2.13. Приклад 1 вправи з підручника М. Чумарної

Авторка підручника пропонує такі завдання [76, с.17], які допомагають навчитися виразно і чітко висловлювати свої думки та ідеї, уважно слухати свого співрозмовника та реагувати на висловлені думки та ідеї партнера (див. рис.2.14.).

Розіграйте діалог, об'єднавшись у різні групи «комах». Нехай розмову чи навіть дискусію ведуть між собою не один коник-стрибунець, а декілька. Так само позицію працюючих героїв можуть відстоювати група «мурах», «бджілок» та інших відомих тобі представників комашиного царства, які пояснять «коникам-стрибунцям», як треба працювати і чому. А «коники-стрибунці» продемонструють уміння радіти літові й розтлумачать свою життєву позицію.

Рис. 2.14. Приклад 2 вправи з підручника М. Чумарної

У підручнику Н. Кравцової, О. Придаток, В. Романової [36] веб-квестів не виявлено. Пропонуються квести [36, с.51], завдяки яким учні розшифровують слово та висловлюють свої думки (див. рис.2.15.).

145. 1. Вправа «Квест».
2. Як ти гадаєш, що таке гармонія?

5 7 6 4 3 2 3 4

гармонія

гармонія

Рис. 2.15. Приклад 1 вправи з підручника Н. Кравцової, О. Придаток, В. Романової

Також пропонуються завдання [36, с.63] спрямовані на розвиток навичок співпраці: учні навчаються співпрацювати задля досягнення мети (див. рис.2.16.).

2. Спробуйте разом із сусідом / сусідкою по парті розшифрувати речення.

ипВрав ан яннавюнімз вікиннемі аз ималсич.

Рис. 2.16. Приклад 2 вправи з підручника Н. Кравцової, О. Придаток, В. Романової

Проаналізувавши підручник А. Савчук [59], ми використання веб-квестів не виявили. Проте авторка пропонує вправи та завдання [59, с.6] на формування комунікативних умінь в учнів (див. рис.2.17.).

Подискутуйте про важливість навчання.

Рис. 2.17. Приклад 1 вправи з підручника А. Савчук

Також у підручнику містяться завдання [59, с.7], які формують взаємодію та навички спілкування (див. рис.2.18.).

Поставте одні одним запитання за прочитаним. Пригадайте, чи траплялися схожі епізоди у вашому класі.

Рис. 2.18. Приклад 2 вправи з підручника А. Савчук

У підручнику К. Пономарьової, Л. Гайової [50] не містяться веб-квести, але пропонуються інші завдання [50, с.5], завдяки яким учні навчаються уважно слухати питання та відповіді, враховуючи деталі та нюанси, а також виразно та

чітко висловлювати думки (див. рис.2.19.).

- 4.** Візьми інтерв'ю в однокласників/однокласниць. Розпитай, що їм найбільше запам'яталося з літніх канікул.

Рис. 2.19. Приклад 1 вправи з підручника К. Пономарьової, Л. Гайової

Пропонуються також завдання [50, с.81], які сприяють взаємодопомозі та підтримці між учнями. Також учні навчаються розподіляти ролі та співпрацювати (див. рис.2.20.).

- 1.** Разом з однокласниками розіграйте сценку.

Гаджик: Друзі! А ви знаєте, хто такий Сергій Корольов?

Щебетунчик: Я думаю, це космонавт!

Читалочка: Ні! Це конструктор космічних кораблів.

Родзинка: На його ракетах літали в космос перші космонавти: Юрій Гагарін, Павло Попович та інші.

Гаджик: А ще Сергій Корольов наш земляк.

Читалочка: Так. Адже він народився в Житомирі.

Родзинка: У цьому місті є музей космонавтики і справжній космічний корабель.

Щебетунчик: Мені дуже хочеться там побувати!

Рис. 2.20. Приклад 2 вправи з підручника К. Пономарьової, Л. Гайової

У підручнику О. Савченко [57] не використовуються веб-квести. Авторка пропонує відповідні завдання [57, с.31] на формування комунікативних умінь (див. рис.2.21.).

Робота в парі. Поставте одне одному запитання за змістом прочитаного.

- Перечитайте текст мовчки. Знайдіть в абзацах ключові слова. Підготуйте стисло переказати оповідання за ключовими словами.

Рис. 2.21. Приклад 1 вправи з підручника О. Савченко

Авторка пропонує також завдання [57, с.39], які допомагають розуміти

почуття інших персонажів. Завдяки таким завданням учні вчаться висловлювати свою думку і емоції відповідно до ситуації (див. рис.2.22.).

Розіграйте за прочитаним віршем сценку «У нашій шкільній бібліотеці».

Рис. 2.22. Приклад 2 вправи з підручника О. Савченко

Перейдемо до аналізу підручників «Українська мова та читання», розроблених за Типовою освітньою програмою під керівництвом Р.Б. Шияна.

Розпочнемо з першої частини підручника колективу авторів І. Большакової, М. Пристінської [5]. У даному підручнику не виявлено веб-квестів. Автори пропонують завдання [5, с.11] для формування комунікативних умінь. За допомогою дискусії учні навчаються чітко та переконливо висловлювати свої думки та аргументи, розвивають вміння відповідати на запитання та аргументувати власну думку. Цей процес сприяє вдосконаленню навичок спілкування та критичного мислення учнів (див. рис.2.23.).

Дискусія. Т-схема. Точка зору.

- Запиши по три думки для двох точок зору.

Чи всі школи світу мають бути однаковими?

 Так, усі	 Ні, не всі
1.	1.
2.	2.
3.	3.

Твоя точка зору — твоя думка з певного питання.

Рис. 2.23. Приклад 1 вправи з підручника І. Большакової, М. Пристінської

У підручнику містяться також завдання [5, с.18], за допомогою яких учні працюють у парах, взаємодіють між собою та вдосконалюють навички спілкування (див. рис.2.24.).

- 2** Прочитайте текст у парі. Поясніть значення виділених слів. Розкажіть про усне мовлення одне одному.

Мовлення буває **усне** і **писемне**. Усне мовлення — це **говоріння** й **аудіювання**. Аудіювання — сприйняття на слух мовлення інших людей. Наприклад, мама читає казку чи дідусь розповідає історію . Слухати ти можеш і нявчання котика , і шурхіт мишеняти , але це не буде аудіюванням.

говоріння
аудіювання
міміка
жести

Рис. 2.24. Приклад 2 вправи з підручника І. Большакової, М. Пристінської

У другій частині підручника І. Большакової, М. Пристінської [6] також не виявлено веб-квестів. Але автори подають завдання [6, с.9], в яких пропонують прочитати діалог у парі, а потім продовжити його (див. рис.2.25.).

- 4** Прочитай діалог у парі. Продовж його, називаючи прикметники на вибір.

— Що **червоне** тобі подобається найбільше?

— Сонце і мамине тепло.

— Що **помаранчеве** тобі подобається найбільше?

— Апельсин і мій плетений бабусею шарф.

Рис. 2.25. Приклад 1 вправи з підручника І. Большакової, М. Пристінської

У першій частині підручника Г. Сапун [60] веб-квестів не виявлено. В основному містяться завдання на обговорення [60, с.11] для формування комунікативних умінь (див. рис.2.26.).

- 19.** 1. Обговоріть, коли буде користь від книжки.
2. Поставте кілька запитань за змістом вірша.

Рис. 2.26. Приклад 1 вправи з підручника Г. Сапун

У підручнику також пропонуються завдання [60, с.24], за допомогою яких

у дітей формуються навички вести діалог (див. рис.2.27.).

- 53. 1.** Обговоріть, чому восени листочки змінюють своє забарвлення.
- 2. Театралізація.** Уявіть, що ви — листочки різних дерев. Розіграйте діалог «Спогади про літо». Інтонаціями та жестами передавайте свої почуття (радість, смуток, здивування тощо).

Рис. 2.27. Приклад 2 вправи з підручника Г. Сапун

У другій частині підручника [61] також не виявлено веб-квестів, але містяться такі завдання [61, с.18], які є дієвим інструментом формування комунікативних умінь. Вони допомагають учням виражати свої почуття, емоції та думки через вистави, рольові ігри та інші театральні вправи (див. рис.2.28.).

- 25.** Театралізуйте казку.

Рис. 2.28. Приклад 2 вправи з підручника Г. Сапун

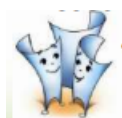
Під час аналізу першої частини підручника колективу авторів М.Чабайовської, Н. Омельченко, В. Сильнік [74] веб-квестів виявлено не було. Автори пропонують такі завдання [74, с.14], які допомагають розвивати та вдосконалювати комунікативні навички (див. рис.2.29.).

- Обери собі партнерів. Приготуйся виразно прочитати діалог між вереснем, вітром і огірком.

Рис. 2.29. Приклад 1 вправи з підручника М. Чабайовської, Н. Омельченко, В. Сильнік

Також пропонуються завдання [74, с.36], які допомагають розуміти почуття та думки інших людей, а також бачити ситуацію з погляду іншої людини (див. рис.2.30.).

- *** Поставте запитання одне одному за змістом казки.

Рис. 2.30. Приклад 2 вправи з підручника М. Чабайовської, Н. Омельченко, В. Сильнік

У другій частині підручника колективу авторів М. Чабайовської, Н.Омельченко, В. Сильнік [75] також не пропонуються веб-квести. Автори використовують такі завдання [75, с.14], за допомогою яких учні розширюють свої знання, розвивають асоціативне мислення та вміння виражати свої думки (див. рис.2.31.).

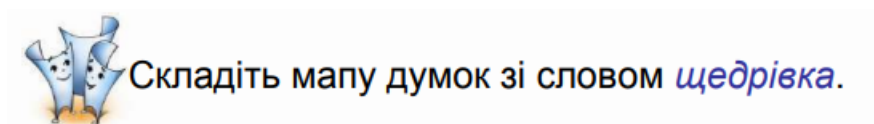

Рис. 2.31. Приклад 1 вправи з підручника М. Чабайовської, Н. Омельченко, В. Сильнік

Також пропонуються завдання [75, с.40], за допомогою яких учні вчаться ставити запитання, які допомагають розкрити тему глибше, а також можуть критично оцінювати отриману інформацію та робити висновки (див. рис.2.32.).

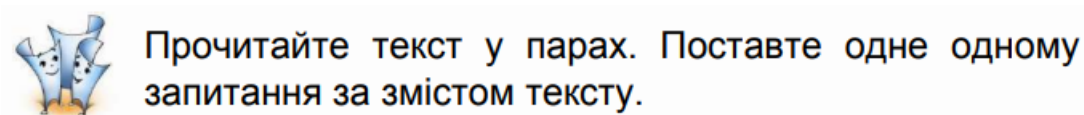

Рис. 2.32. Приклад 2 вправи з підручника М. Чабайовської, Н. Омельченко, В. Сильнік

Колектив авторів О. Іщенко, А. Іщенко [26] також не пропонують у своєму підручнику веб-квести. Вони подають такі завдання [26, с.25], які впливають на формування взаєморозуміння та взаємодії при спілкуванні (див. рис.2.33.).

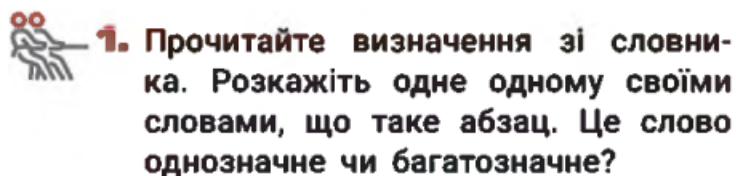

Рис. 2.33. Приклад 1 вправи з підручника О. Іщенко, А. Іщенко

У другій частині підручника авторів О. Іщенко, А. Іщенко [27] також не виявлено веб-квестів. Пропонуються завдання [27, с.17], які розвивають комунікативні навички, особистість дитини та готують до ефективної комунікації в різних сферах життя (див. рис.2.34.).

5. Прочитайте казку за ролями.

6. Виберіть уривок і підготуйте його до інсценізації. Вкажіть дійових осіб, напишіть їхні репліки, зробіть пояснення в ремарках.

Рис. 2.34. Приклад 1 вправи з підручника О. Іщенко, А. Іщенко

Також пропонують завдання у вигляді інтерв'ю [27, с.46], які залучають учнів до активного діалогу між собою. Учні навчаються уважно слухати та чітко виражати свої думки (див. рис.2.35.).

1. Перевірте одне одного, чи можете ви відповісти на такі запитання.

1. Яка частина мови називається іменником?
2. Які іменники пишуть з великої літери?
3. На які питання відповідають назви істот та неістот?
4. Як визначити рід іменника?

Рис. 2.35. Приклад 2 вправи з підручника О. Іщенко, А. Іщенко

У підручнику Г. Остапенко (частина 1) [44] веб-квести не пропонуються. Авторка подає завдання [44, с.31], які допомагають спільно працювати над певною проблемою, навчають довіряти один одному та сприяють досягненню спільної мети (див. рис.2.36.).

6. Пограйте в гру “Танок Мумі-тролів та їхніх друзів”.

- Станьте в коло. Розподіліть ролі: Чмих, Нюхмумрик, Мумі-троль, Мумі-мама, Мумі-тато. Придумайте кожен для свого персонажа рух і звук.

Рис. 2.36. Приклад 1 вправи з підручника Г. Остапенко

У підручнику Г. Остапенко (частина 2) [45] веб-квести також не подаються. Авторка подає сторінки «Наш театр» [45]. Ми навели приклад сторінок у додатку Б (див. Додаток Б). Завдяки такій діяльності учні навчаються слухати своїх партнерів та реагувати на їхні дії та слова.

Отже, проаналізувавши всі підручники з української мови та читання для 3 класу, розроблені за Типовою освітньою програмою під керівництвом О. Я.Савченко та Типовою освітньою програмою під керівництвом Р. Б.Шияна,

рекомендовані МОН, можна дійти висновку, що в жодному підручнику не використовуються освітні веб-квести як засіб для формування комунікативних умінь. Проте подаються завдання, які сприяють розвитку навичок спілкування. Ми вважаємо, що вчителям початкової школи потрібно розробляти власні системи роботи із застосуванням веб-квестів та запроваджувати їх на уроках української мови.

Також, щоб дослідити, наскільки обізнані вчителі початкових класів з проблемою формування комунікативних умінь засобами освітніх веб-квестів, ми провели анкетування серед учителів міста Кривий Ріг, села Водяне та села Могилів Дніпропетровської області. Анкету розробили в онлайн-сервісі «Google Форми». Бланк містить питання, які полягають у визначенні сутності поняття «комунікативні вміння», виявленні труднощів у вчителів при формуванні комунікативних умінь в молодших школярів, у визначенні вправ, завдань чи технологій для ефективного формування комунікативних умінь та виявлення досвіду використання освітніх веб-квестів. Зразок бланку анкети та приклади відповідей вчителів початкових класів ми подаємо у додатку В (див. Додаток В).

Нами було опитано 8 учителів початкових класів. Опрацювавши їх відповіді, ми отримали такі результати: 87,5% розуміють сутність поняття «комунікативні вміння» та вважають, що необхідно їх формувати в учнів на уроках мовно-літературної освітньої галузі. Та лише 25% вчителів зазначили, що використовують у своїй роботі веб-квести для формування комунікативних умінь в молодших школярів (див. рис. 2.54. та рис. 2.55.).

Опитування вчителів

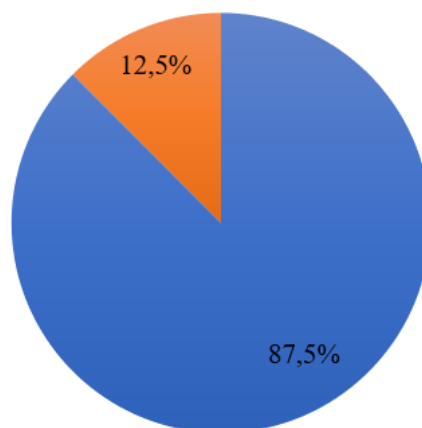

Рис. 2.54. Результати опитування вчителів щодо розуміння сутності поняття «комунікативні вміння» та необхідності їх формувати на уроках словесності

Опитування вчителів

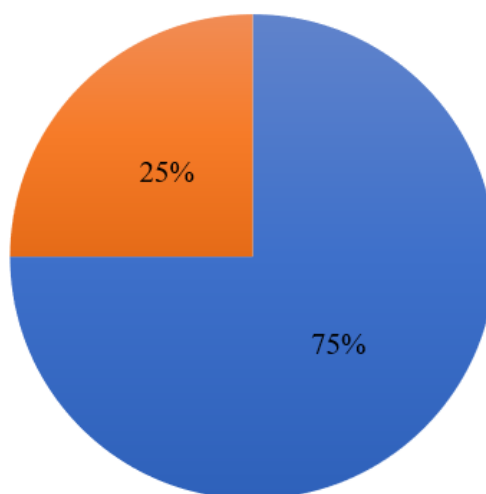

Рис. 2.55. Результати опитування вчителів щодо використання веб-квестів у своїй роботі

Аналізуючи передовий педагогічний досвід на платформі Всеосвіта, зокрема вебінари Лесі Литвиненко, ми з'ясували що «веб-квести – це сучасний і зручний інструмент для навчання та контролю рівня знань» [41]. Учитель зазначає, для того, щоб використовувати веб-квести як засіб формування

комунікативних умінь, потрібно освоїти інструментарій зі створення веб-квестів та бути в ньому компетентним. На платформі «Всеосвіта» були запропоновані вебінари з даної теми: «Веб-квест в освітньому процесі: створення та застосування» (авторка Л. Литвиненко), «Веб-квести як сучасний і зручний інструмент для навчання» (авторка Л. Литвиненко). Саме на платформі «Всеосвіта» розроблено функціонал, за допомогою якого можна створювати та проходити веб-квести. На вебінарах спікерка детально розповіла про особливості використання веб-квестів, продемонструвала поетапне створення веб-квесту та визначила його переваги.

Таким чином, можна зазначити, що вебінарів для ознайомлення з новим підходом в навчанні замало. Тому вважаємо необхідним створювати якомога більше вебінарів щодо використання веб-квестів в освітньому процесі.

Отже, проаналізувавши основні державні освітні документи та чинні підручники, розроблені за Типовою освітньою програмою О. Я. Савченко та Типовою освітньою програмою Р. Б. Шияна, доходимо висновку, що жоден з підручників не пропонує завдання на використання веб-квестів. Завдяки анкетуванню вчителів початкових класів Криворізької спеціалізованої школи №70, ми побачили, що формування комунікативних умінь здійснюється щодня, але засоби веб-квестів застосовують не всі вчителі і обмежено. Тому ми розробили та експериментально впровадили власну систему роботи, яка складається з комплексу завдань за темами підручника І. Большакової, М.Пристінської із використанням веб-квестів, яку можна використовувати на уроках української мови для учнів 3 класу.

2.2 Експериментальна робота з формування комунікативних умінь учнів 3 класу

Для перевірки вірогідності гіпотези, яку ми окреслили, була проведена

експериментальна робота. Вона складалася з трьох етапів: діагностичного, формувального та контрольного. На діагностичному етапі ми виявляли рівень сформованості комунікативних умінь в учнів 3-А та 3-Б класів. На формувальному етапі в експериментальному класі ми запроваджували на уроках української мови веб-квести як засіб формування комунікативних умінь. На останньому контрольному етапі ми провели повторну діагностику рівня сформованості комунікативних умінь третьокласників.

Експериментальну роботу ми проводили на базі Криворізької спеціалізованої школи №70. У педагогічному експерименті взяли участь 22 учні 3-А класу (11 учнів) та 3-Б класу (11 учнів).

Проаналізуємо проведені нами діагностичні методики. Рівень сформованості потреб і прагнень до спілкування ми виявляли за допомогою опитувальника «Тест на визначення потреби у спілкуванні» [46, с.83] (див. Додаток Г). Учні 3 класів отримали бланки із твердженнями та повинні були обрати твердження, з якими погоджуються, а з якими – ні і поставити відповідний знак. Опитувальник містить 31 питання, які відповідають віковим особливостям учнів (див. Додаток Г).

Опитувальник «Тест на визначення потреби у спілкуванні» (див. Додаток Д) оцінювався за шкалою:

менше 26 балів – низька потреба у спілкуванні;

27-28 балів – середня потреба у спілкуванні;

29 і більше балів – висока потреба у спілкуванні.

На основі опитувальника «Уміння спілкуватися» визначили, наскільки приємно спілкуватися учням [40, с.289]. Третьюокласники проходили цей тест в онлайн сервісі «Google Форми». Опитувальник містить 11 запитань, на які учні повинні були відповісти так або ні (див. Додаток Е).

Опитувальник «Уміння спілкуватися» оцінювався за шкалою:

1-3 бала – означає, що з учнем (ученицею) важко та неприємно спілкуватися. Ця дитина є мовчазливою. З нею друзі намагаються уникнути спілкування.

4-9 балів – означає, що дитина є приємним та уважним співрозмовником, хоча інколи буває розсіяним.

9-11 балів – означає, що з дитиною дуже приємно спілкуватися. Без неї (нього) друзі не можуть обійтися.

Після проведення діагностики «Тест на визначення потреби у спілкуванні» щодо виявлення рівня сформованості потреб і прагнень до спілкування ми отримали такі результати: з високим рівнем сформованості комунікативних умінь виявлено 9% у 3-А класі та 18,1% у 3-Б класі; із середнім рівнем 18,1% у 3-А класі та 36,3% у 3-Б класі; з низьким рівнем 63,3% у 3-А класі та 54,5% у 3-Б класі. Діагностична методика «Уміння спілкуватися» показала, що високий рівень мають 27,3% у 3-А класі та 36,4% у 3-Б класі; із середнім рівнем 72,7% у 3-А класі та 63,6% у 3-Б класі (див. рис. 2.1. та рис. 2.2.; див. рис. 2.3. та рис. 2.4.).

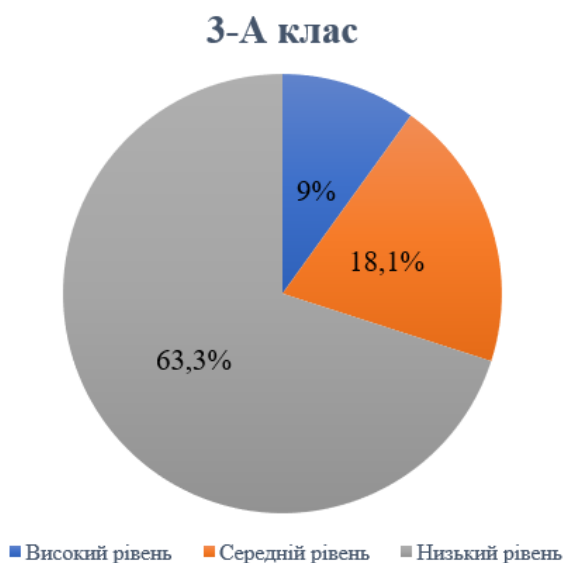

Рис. 2.1. Рівень сформованості потреб і прагнень до спілкування 3-А класу

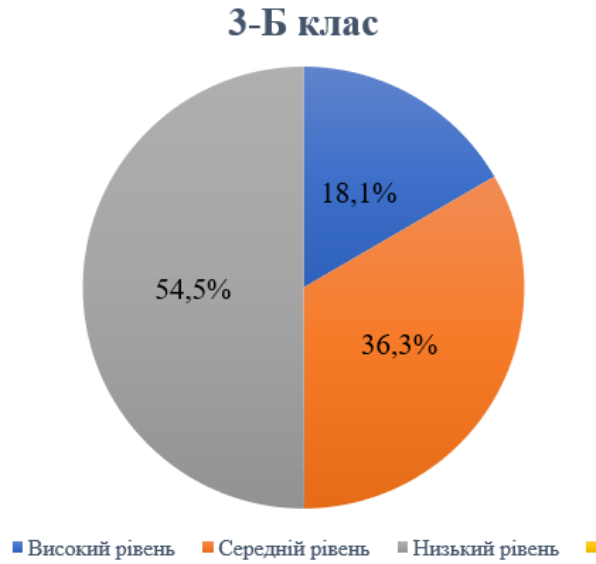

Рис. 2.2. Рівень сформованості потреб і прагнень до спілкування 3-Б класу

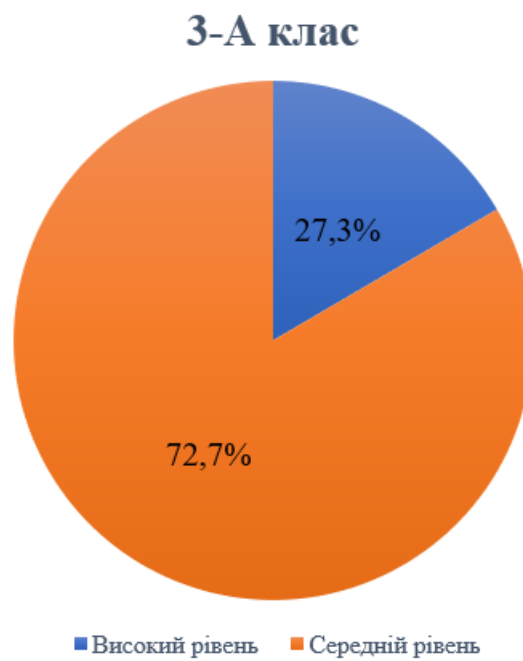

Рис. 2.3. Рівень уміння спілкування 3-А класу

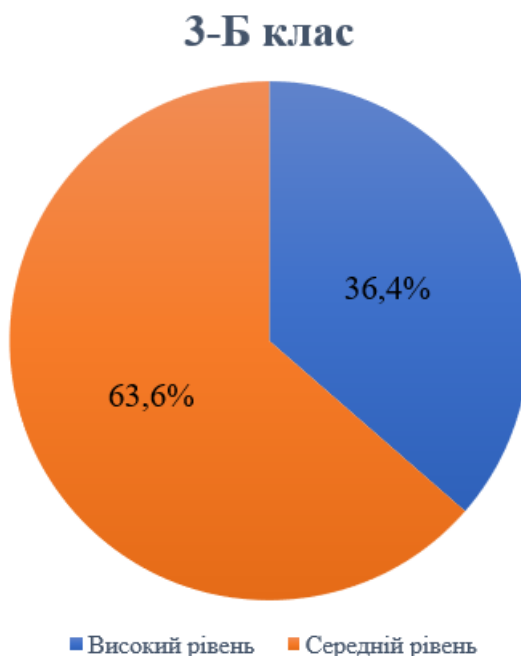

Рис. 2.4. Рівень уміння спілкування 3-Б класу

Провівши наш експеримент на першому констатувальному етапі, ми виявили, що в учнів у 3-А та 3-Б класах різний рівень сформованості комунікативних умінь (див. табл. 2.1 та табл.2.2).

Таблиця 2.1.

Вихідні дані щодо сформованості потреб і прагнень до спілкування учнів 3-А та 3-Б класах

№ п/п	Рівень сформованості комунікативних умінь	3-А		3-Б	
		К-ть учнів	Відсотки	К-ть учнів	Відсотки
1	Високий	1	9,1%	2	18,2%
2	Середній	3	27,3%	4	36,3%
3	Низький	7	63,6%	5	45,5%

Таблиця 2.2.

Вихідні дані щодо сформованості уміння спілкуватися учнів 3-А та 3-Б класах

№ п/п	Рівень сформованості комунікативних умінь	3-А		3-Б	
		К-ть учнів	Відсотки	К-ть учнів	Відсотки
1	Високий	3	27,3%	4	36,4%
2	Середній	8	72,7%	7	63,6%
3	Низький	0	0%	0	0%

Таким чином, на підставі отриманих результатів, можна зробити висновок, що 3-А клас, в якому учні мають нижчі показники сформованості комунікативних умінь, ми визначили як експериментальний, тоді 3-Б як контрольний.

Перейдемо до опису формувального етапу нашого дослідження. На цьому етапі ми здійснили реалізацію розроблених нами веб-квестів. Головною їх метою є підвищення рівня сформованості комунікативних умінь. Ми розробили та впровадили в освітній процес п'ять веб-квестів, які є розробленими відповідно до тем з підручника І. Большакової, М. Пристінської:

- «Стилі мовлення»;
- «Земля чарівного мовлення»;
- «Країна Ввічливості»;
- «Дивовижний світ діалогів»;
- «Подорож у країну «Іменник».

Кожен веб-квест містить цікавий сюжет, головних героїв, з якими грають учні, та інтерактивні завдання, які відповідають темі, віку учнів та сприяють формуванню комунікативних умінь.

Ми створювали веб-квести на декількох платформах, щоб подивитися та оцінити можливості кожної.

Перейдемо до детальнішого огляду деяких веб-квестів.

Розглянемо веб-квест, розроблений на платформі **Всеосвіта**, «**Країна Ввічливості**» [14]. Для проходження даного веб-квесту, ми запропонували завдання на формування комунікативних умінь. В основі цього веб-квесту лежить казка про те, як два хлопчики забули про правила спілкування, тому потрапили в країну Ввічливості. І щоб повернутися додому, їм потрібно виконати завдання від жителів країни та згадати правила спілкування.

На головній сторінці веб-квесту розміщений відповідний заголовок та початок історії про те, як хлопчики забули правила спілкування та потрапили в країну Ввічливості (див. Додаток Є.1).

Далі перед учнями відкривається картинка, на якій зображені різні об'єкти. Щоб знайти кожен з рівнів та виконати завдання, потрібно знайти активний об'єкт та натиснути на нього (див. Додаток Є.2).

Завдання у веб-квесті представлені у програмі Learningapps. Першим завданням є вправа «Вільна текстова відповідь». Ми подаємо QR-код на відповідне завдання. Учням пропонується розглянути приклади стилю мовлення, визначити кожен та записати відповідь. Учні згадують, які бувають стилі та за яким стилем потрібно спілкуватися в різних ситуаціях (див. Додаток Є.3).

Другим завданням є «Заповнити пропуски». Учні працюють в команді та обговорюють, згадуючи правила спілкування для того, щоб правильно вписати відповідь. У веб-квесті ми подаємо QR-код до цього завдання (див. Додаток Є.4).

Третє завдання – це «Знайти пару». У веб-квесті ми розмістили QR-код, за яким учні перейдуть та виконають завдання. Подана вправа формує в молодших школярів комунікативні вміння, адже учням пропонується скласти діалог, з'єднуючи початок та кінець речення. Після цього обрати партнера та виразно прочитати його. Завдяки діалогу, в учнів формується активне слухання, вони

вчатися висловлювати свої думки та розуміти почуття іншої людини (див. Додаток Є.5).

Після виконання завдань, щоб вийти з веб-квесту учням потрібно отримати ключ. А для того, щоб його отримати, потрібно ще виконати одне завдання. Учням також пропонується попрацювати з діалогом. Адже діалог є одним з основних видів діяльності при формуванні комунікативних умінь (див. Додаток Є.6).

Також веб-квест містить сторінку, на якій учні детально знайомляться з оцінюванням (див. Додаток Є.7).

Варто зазначити, що при проходженні веб-квесту учні поринають у світ казки. Адже він супроводжується розповіддю про хлопчиків, які потрапили в країну Ввічливості.

Ще один веб-квест ми розробили на платформі **Wix** «Подорож у країну Іменник»[15]. Цей веб-квест також містить завдання на формування комунікативних умінь. В його основі лежить сюжет про те, як дракончик Номінос захотів дізнатися більше про світ навколо, тому вирушив у подорож та прилетів у країну «Іменник», в якій захотів вивчити іменники. Тому головним героєм є дракончик Номінос, а його завданням є вивчення нових іменників.

На головній сторінці розміщена назва веб-квесту та початок історії, яка розкриває причину подорожі Номіноса. Також міститься інтерактивна кнопка, за допомогою якої учні можуть переходити далі. Вона застосовується вперше, тому доречно використати її пояснення, як ми це і зробили (див. Додаток Ж.1).

На наступній сторінці учні ознайомлюються з правилами того, як допомогти дракончику. Вони дізнаються, що їм потрібно поділитися на команди, взяти собі відповідну назву, яка пропонується, розподілити обов'язки в команді, перейти на наступну сторінку, ознайомитися з оцінюванням та підготуватися до виступу після проходження веб-квесту (див. Додаток Ж.2).

Критерії оцінювання учні розглядають на наступній сторінці (див. Додаток Ж.3).

Організаційна частина на цьому закінчується. Після чого учням пропонується перейти на наступну сторінку «Ролі» (див. Додаток Ж.4). Тут вони ознайомлюються з кожним жителем країни та вибирають роль до відповідної назви команди (див. Додаток Ж.5).

Обравши відповідного героя та натиснувши на його зображення, кожна команда розпочинає виконувати власні завдання. Завдання також розроблені в Learningapps. Розглянемо до прикладу завдання першого героя. Першим завданням є «Просте упорядкування». Учням пропонується розташувати в правильному порядку репліки діалогу, обрати собі партнера та виразно прочитати складений діалог (див. Додаток Ж.6). Завдяки діалогу учні навчаються структуровано висловлювати свої думки, дотримуючись логічної послідовності, бути активними учасниками діалогу, ставлячи питання та додаючи важливу інформацію, а також діалог формує навички культурного спілкування, включаючи ввічливість та повагу до думок інших.

Друге завдання – це «Заповнити пропуски». Подана вправа подається у вигляді інтерв'ю. Учням потрібно дати відповіді на запитання та записати їх (див. Додаток Ж.7). Завдяки такому виду роботи в учнів удосконалюються вміння висловлювати свої думки чітко, виразно та зрозуміло.

Третім завдання передбачає складання короткого оповідання, використовуючи зазначені іменники (див. Додаток Ж.8). Виконуючи таке завдання, учні навчаються висловлювати свої думки, емоції та ідеї через мовлення, опановують навички структурування інформації та логічного викладу своїх ідей. Також розвивається творчість, фантазія під час створення оригінальних ідей та образів.

Після виконання всіх завдань учні переходять на наступну сторінку та отримують підсумки своєї роботи (див. Додаток Ж.9).

Варто зазначити, що весь веб-квест супроводжується словами автора. Учні занурюються в казковий світ, де дракончик Номінос хоче вивчити якомога більше

іменників, тому вирушає в країну «Іменник».

Після завершення веб-квесту, учні переходять на сторінку «Оцінювання» та разом кожна команда готує доповідь відповідно до критеріїв оцінювання.

Отже, розробивши веб-квести на різних платформах, на нашу думку, краще працювати на платформі Wix. Тут міститься більший інтерфейс, ніж на Всеосвіта, в якій він обмежений. Розробляючи веб-квести, ми побачили, що не реалізуються повністю сутність і характеристики веб-квесту, оскільки гравці рухаються хаотичним маршрутом і виконують завдання не поступово. Тоді як на платформі Wix вони рухаються лінійним маршрутом, послідовно переходять з однієї сторінки на іншу, слідуючи за сюжетом та виконуючи завдання, їм не можливо помилитися. Тому, ми вважаємо, що платформа Wix краща для розробки та впровадження веб-квестів.

На уроках української мови ми застосовували веб-квести на етапі «Закріплення та узагальнення вивченого матеріалу». Завдяки їм учні в новій та цікавій формі закріплювали вивчений матеріал та формували свої комунікативні вміння.

Отже, при створенні необхідних умов для формування комунікативних умінь (сприятливе освітнє середовище; активна участь учнів; взаємодія з різними партнерами; поступовість та систематичність; зворотній зв'язок та оцінювання) за допомогою веб-квестів учні досягли очікуваних результатів: «сприймає усну інформацію, перетворює усну інформацію і різні форми повідомлень, виокремлює інформацію, аналізує та інтерпретує усну інформацію, оцінює усну інформацію, висловлює та захищає власні погляди, використовує вербальні та невербальні засоби під час представлення думок, регулює власний емоційний стан» [20, с. 11-12]. Це свідчить про орієнтованість розроблених і впроваджених веб-квестів на чинні вимоги нормативних документів Нової української школи.

2.3 Діагностика дослідної роботи

Провівши роботу з 3-А класом щодо формування комунікативних умінь засобом освітніх веб-квестів, ми переходимо до останнього контрольного етапу нашої експериментальної роботи.

Нами була проведена повторна діагностика комунікативних умінь учнів в обох класах, щоб перевірити ефективність розроблених та апробованих веб-квестів у 3-А класі і їх вплив на рівень сформованості комунікативних умінь і порівняти ці дані з результатами учнів 3-Б класу, навчання яких здійснювалося традиційно. Діагностичні методики ми використовували ті, які застосовували на першому діагностичному етапі. Це «Тест на визначення потреби у спілкуванні», який проводили очно в класній кімнаті, та опитувальник «Тест на визначення потреби у спілкуванні», який проводили за допомогою онлайн інструменту «Google Форми». Оцінювання проводилося так само, як і на першому діагностичному рівні.

Після повторної діагностики ми отримали такі результати (див. табл.2.3.):

Таблиця 2.3.

Рівень сформованості комунікативних умінь учнів 3 класів після проведення формувального етапу

№ п/п	Рівень сформованості комунікативних умінь	Експериментальна група		Контрольна група	
		К-ть учнів	Відсотки	К-ть учнів	Відсотки
1	Високий	2	18,2%	2	18,2%
2	Середній	5	45,5%	4	36,3%
3	Низький	4	36,3%	5	45,5%

Представимо результати проведення контрольного етапу нашого експерименту (див. рис.2.37. та рис.2.38.).

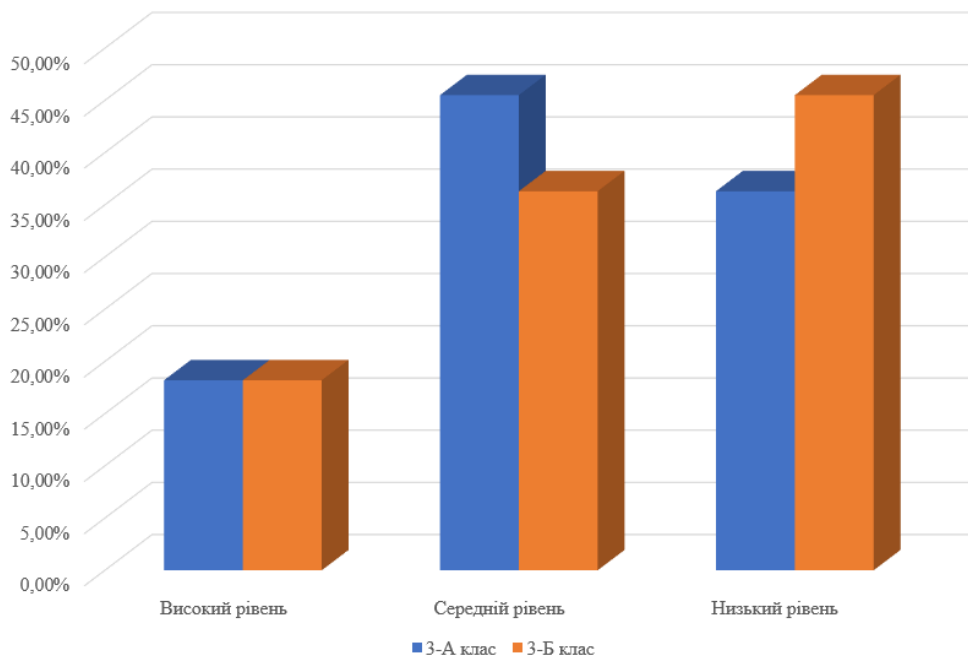

Рис. 2.37. Результати проведення контрольнього етапу у 3-А та 3-Б класах

Таким чином, можна зазначити зміни, які відбулися: 1) збільшилася кількість учнів з високим та середнім рівнем сформованості комунікативних умінь в 3-А класі: з високим рівнем стало 18,2% (було 9,1%), з середнім рівнем стало 45,5% (було 27,3%); 2) зменшилась кількість учнів з низьким рівнем сформованості комунікативних умінь: стало 36,3% (було 63,6%).

Отже, здійснивши порівняльний аналіз результатів з початковим рівнем сформованості комунікативних умінь, можна дійти висновку, що в експериментальному 3-А класі показники підвищилися після застосування розробленої нами системи роботи з формування комунікативних умінь засобом освітніх веб-квестів. У даному класі збільшилась кількість учнів з високим (на 9,1%) і середнім (на 18,2%) рівнем, а також зменшилась кількість учнів з низьким рівнем (на 27,3%). Щодо контрольнього класу, то в учнів спостерігається незначна змінна динаміка. Тому ми можемо говорити, що система роботи з формування комунікативних умінь засобом освітніх веб-квестів на уроках словесності сприяє формуванню даного уміння в учнів 3 класу. Порівнявши та здійснивши повторну

діагностику комунікативних умінь учнів 3-А та 3-Б класів, можна зазначити, що проведена робота виявилася ефективною.

Висновки до 2 розділу

Після того, як ми здійснили аналіз стану досліджуваної проблеми у практиці шкільного навчання, передового педагогічного досвіду вчителів початкових класів, проаналізували освітні платформи, які містять вебінари з теми нашого дослідження, зробили висновок, що на сьогодні стрімко розвиваються різні технології. Проте лише незначна частина вчителів використовують на уроках веб-квести.

У Державному стандарті початкової освіти зазначається, що однією з ключових компетентностей є комунікативна.

Аналізуючи Типові освітні програми, розроблені під керівництвом О. Я.Савченко та Р. Б. Шияна, можемо зазначити, що проблемі дослідження відповідають обидві Типові освітні програми. Як програма О. Я. Савченко, так і програма Р. Б. Шияна спрямована на формування комунікативних умінь в молодших школярів. Зокрема, у програмі Р. Б. Шияна більше наголошується на тому, щоб формувати комунікативні вміння через діалогічне мовлення та театралізацію. О. Я. Савченко пропонує формувати в учнів комунікативні вміння через участь в діалозі та за допомогою створення усних та письмових монологічних висловлень. Проаналізувавши чинні підручники з української мови та читання, ми хочемо виокремити підручники тих авторів, які найбільш відповідають проблематиці нашого дослідження. Ми вважаємо, що за Типовою освітньою програмою, розробленою під керівництвом О. Я. Савченко, становлять інтерес підручники авторів: М. С. Вашуленка, Н. А. Васильківської, С. Г.Дубовик, М. Д. Захарійчук, М. І. Чумарної, Н. М. Кравцової, О. Д. Придаток, В. М.Романової, А. С. Савчук, К. І. Пономарьової, Л. А. Гайової, О. Я. Савченко.

За Типовою освітньою програмою, розробленою під керівництвом Р. Б. Шияна, це підручники таких авторів, як: І. О. Большакова, М. С. Пристінська, Г. М. Сапун, М. І. Чабайовська, Н. М. Омельченко.

Щоб визначити рівень сформованості в учнів комунікативних умінь, ми застосували діагностичні методики. За допомогою дослідження ми з'ясували, що третьокласники Криворізької спеціалізованої школи №70 мають різний рівень сформованості комунікативних умінь. Зовсім мало учнів мають високий рівень, здебільшого середній та низький рівень. З огляду на це ми розробили систему роботи з формування комунікативних умінь учнів 3 класу засобом освітніх веб-квестів та експериментально перевірили її ефективність. Наша система містить п'ять веб-квестів, які взаємопов'язані між собою та розроблені відповідно до тем з підручника І. Большакової, М. Пристінської на різних платформах з урахуванням специфіки веб-квестів, їх структури та сутності комунікативних умінь.

Для перевірки ефективності розробленої нами системи роботи ми провели повторну діагностику для визначення рівня сформованості комунікативних умінь в експериментальному та контрольному класах. Ми отримали результати, які свідчать про те, що показники в контрольному класі майже не змінилися, а в експериментальному змінилися: кількість учнів з високим (на 9,1%) та середнім (на 18,2%) рівнями зросла, а кількість учнів з низьким рівнем – зменшилася (на 27,3%).

Таким чином, можна стверджувати, що розроблена нами система роботи сприяє формуванню комунікативних умінь шляхом використання освітніх веб-квестів на уроках мовно-літературної освітньої галузі.

ВИСНОВКИ

Провівши дослідження, ми можемо зробити такі висновки:

1. Опрацювавши різні наукові праці та проаналізувавши визначення поняття «комунікативні вміння», ми сформулювали власну дефініцію: «комунікативні вміння» – це сукупність навичок і здатностей, які дозволяють ефективно взаємодіяти та спілкуватися з іншими людьми.

2. Під час експериментальної роботи перевірялася гіпотеза про те, що потрібно створювати певні умови для формування комунікативних умінь. Тому для цього було враховано такі умови: сприятливе освітнє середовище; активна участь учнів; взаємодія з різними партнерами; поступовість та систематичність; зворотній зв'язок та оцінювання.

3. З'ясували, що формування комунікативних умінь засобом освітніх веб-квестів – це методика, що використовує сучасні технології для навчання та розвитку. При проведенні експерименту під час застосування веб-квестів, ми виявили декілька переваг: активна участь всіх учасників, групова робота та взаємодія, розвиток критичного мислення, збагачення знань, інтерактивність та зацікавленість, система зворотного зв'язку.

4. Питання щодо формування комунікативних умінь вивчали різні дослідники, а саме: К. Пономарьова, Г. Підлужна, Н. Полуектова тощо. Проаналізувавши дані матеріали, під час проведення експериментальної роботи, ми окреслили етапи формування комунікативних умінь: створення сприятливого комунікативного середовища, розвиток навичок слухання, розвиток вербальної комунікації, розвиток невербальної комунікації, розвиток умінь ставити запитання, вміння спілкуватися в групі, розвиток умінь розв'язування конфліктів, здатність адаптуватися до аудиторії.

5. Працюючи над проблемою нашого дослідження, ми провели аналіз Державного стандарту початкової освіти, Типових освітніх програм, розроблених під керівництвом О. Я. Савченко та Р. Б. Шияна, чинних

підручників, які є свідченням того, що необхідно формувати в молодших школярів комунікативні вміння засобом освітніх веб-квестів. Це також є значущою проблемою освітнього процесу в НУШ. Проаналізувавши підручники з української мови та читання, ми виявили, що в жодному з них автори не пропонують використання веб-квестів.

6. На першому констатувальному етапі дослідної роботи ми перевіряли рівень сформованості комунікативних умінь третьокласників. Для цього провели такі діагностичні методики: «Тест на визначення потреби у спілкуванні», «Уміння спілкуватися» та з'ясували, що третьокласники володіють комунікативними вміннями у середньому на високому рівні – 13,6%, середньому рівні – 31,8% та на початковому рівні – 54,5%.

7. На другому формувальному етапі ми розробили та запровадили систему роботи з формування комунікативних умінь засобом освітніх веб-квестів на уроках української мови. Система роботи включала послідовність п'яти веб-квестів, які були взаємопов'язаними та передбачали поступове ускладнення навчальних завдань.

8. Третій контрольний етап показав, що система роботи з формування комунікативних умінь на уроках української мови та читання є ефективною, адже в експериментальному класі в учнів зріс високий рівень сформованості комунікативних умінь на 9,1%, середній рівень на 18,2%, а також зменшилась кількість учнів з низьким рівнем на 27,3%.

9. Отже, ми досягли мети нашої кваліфікаційної роботи та підтвердили висунуту гіпотезу. Вважаємо, що подальше дослідження теми потрібно розглядати в контексті принципу наступності між циклами початкової освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Акімова О. В. Особистісно-професійний розвиток майбутнього вчителя: монографія. 2014. URL: <https://library.vspu.net/handle/123456789/1150>
2. Байбара Т. Компетентнісний підхід в початковій ланці освіти: теоретичний аспект. Почат. шк. 2010. № 8.
3. Біляєв О.М., Скуратівський Л.В., Симоненкова Л.М., Шелехова Г.Т. Концепція навчання української мови в школах України. Дивослово. 2016. № 1. С. 16–21.
4. Богданець-Білоskalенко Н., Шумейко Ю. Українська мова та читання : підруч. для 3 кл. закл. загальн. середн. освіти (у 2-х частинах) : Частина 2 : Читання. Київ : Грамота, 2020. 160 с. URL: <https://files.pidruchnyk.com.ua/uploads/book/3-klas-ukrainska-mova-bohdanets-2020-2.pdf>
5. Большакова І. О., Пристінська М. С. Українська мова та читання : підруч. для 3 кл. закл. загал. серед. освіти (у 2-х ч.) : Ч. 1. Харків : Вид-во «Ранок», 2020. 112 с. URL: <https://files.pidruchnyk.com.ua/uploads/book/3-klas-ukrainska-mova-bolshakova-2020-1.pdf>
6. Большакова І. О., Пристінська М. С. Українська мова та читання : підруч. для 3 кл. закл. загал. серед. освіти (у 2-х ч.) : Ч. 2. Харків : Вид-во «Ранок», 2020. 112 с. URL: <https://pidruchnyk.com.ua/uploads/book/3-klas-ukrainska-mova-bolshakova-2020-2.pdf>
7. Бондаренко Т. Веб-квест технологія як засіб активізації самостійної діяльності майбутніх вчителів початкових класів. Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка. 2013. №13. С. 224-230.
8. Бутенко Н. Ю. Комунікативні процеси у навчанні. Київ : КНЕУ, 2014. 383 с.
9. Варзацька Л. О., Трохименко Т. О. Українська мова та читання : підручник для 3 кл. закладів загальн. середн. освіти : у 2-х ч. Ч. 1. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2020. 160 с. URL:

<https://files.pidruchnyk.com.ua/uploads/book/3-klas-ukrainska-mova-varzatska-2020-1.pdf>

- 10.Васянович Г. П. Педагогічна етика : навч. посібн. Григорій Петрович Васянович. Львів : «Норма», 2005. 344 с.
- 11.Вашуленко М. С. Методика навчання української мови в початковій школі: навч.-метод. посіб. Київ : Літера ЛТД, 2011. 367 с.
- 12.Вашуленко М. С. Українська мова та читання: підруч. для 3 класу закладів середньої освіти (у 2-х частинах). Ч. 2. К.: Видавничий дім «Освіта», 2020. 160 с. URL: <https://pidruchnyk.com.ua/uploads/book/3-klas-ukrainska-mova-vashulenko-2020-2.pdf>
- 13.Вашуленко М. С., Васильківська, Дубовик С. Г. Українська мова та читання: підруч. для 3 класу закладів середньої освіти (у 2-х частинах). Ч. 1. К.: Видавничий дім «Освіта», 2020. 160 с. URL: <https://pidruchnyk.com.ua/uploads/book/3-klas-ukrainska-mova-vashulenko-2020-1.pdf>
- 14.Веб-квест «Країна Ввічливості». URL: <https://vseosvita.ua/webquest/start/s/21114/1041005-6d34b239>
- 15.Веб-квест «Подорож у країну «Іменник». URL: <https://yuliakutasevich181.wixsite.com/my-site-3>
- 16.Войтка В. І. Психологічний словник за ред.. В. І. Войтка. Київ : Вища школа, 1982. 214 с.
- 17.Вольфовська Т. Комунікативна компетентність молоді як одна із передумов досягнення життєвої мети. Шлях освіти. 2017. № 3. С. 13–16.
- 18.Гуревич Р. С. Веб-квест у навчанні : путівник : навчально-методичний посібник. Р. С. Гуревич, М. Ю. Кадемія, О. В. Шестопалюк. Вінниця : РВВ ВДПУ ім. М. Коцюбинського, 2012. 128 с.
- 19.Гуревич Р.С., Кадемія М.Ю. Інноваційні освітні технології у вищих

- навчальних закладах. *Проблеми та перспективи формування національної гуманітарно-технічної еліти* : зб. наук. пр. ред. О.Г.Романовський. Харків : НТУ “ХПІ”, 2016. Вип. 45 (49) : матер. 2-ї міжнар. наук.-практ. конф. : “Ідеї академіка Івана Зязюна у працях його учнів і соратників”, 25-26 травня 2016 р. Ч. 1. С. 266-274.
20. Державний стандарт початкової освіти URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/688-2019-%D0%BF#Text>
21. Дубасенюк О. А. Роль педагогічних знань у професійній підготовці майбутнього вчителя. Професійна педагогічна освіта: становлення і розвиток педагогічного знання: монографія. 2014. С. 15-43. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/14327/1/%D0%B4%D1%83%D0%B1%D0%B0%D1%81%D0%B5%D0%BD%D1%8E%D0%BA.pdf>
22. Дубовик С.Г., Наумець В.В. Формування комунікативних умінь молодших школярів методом сторітеллінгу. *Науковий журнал «Молодий вчений»*. №5 (81). 2020. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/31542/1/S_Dubovyk_V_Naumets_MV_5%2881%29_2020.pdf
23. Дубровська Л. О., Дубровський В. Л., Король В. С. Психолого-педагогічні особливості читацьких інтересів молодших школярів. URL: <http://lib.ndu.edu.ua/dspace/bitstream/123456789/921/1/5.pdf>
24. Євтух М. Б. Культура взаємин: підручник. 3-тє вид., переробл. і допов. Черкаси: Видавець Чабаненко Ю.А. 2012. 340с.
25. Захарійчук М. Українська мова та читання : підруч. для 3 кл. закл. загальн. середн. освіти (у 2-х частинах) : Частина 1 : Українська мова. Київ : Грамота, 2020. 160 с. URL: <https://files.pidruchnyk.com.ua/uploads/book/3-klas-ukrajinska-mova-zakharijchuk-2020-1.pdf>
26. Іщенко О. Л., Іщенко А. Ю. Українська мова та читання : підруч. для 3 кл. закл.

- загал, серед, освіти (у 2-х частинах) : Ч. 1. Київ : Літера ЛТД, 2020. 112с. URL: <https://files.pidruchnyk.com.ua/uploads/book/3-klas-ukrainska-mova-ishchenko-2020-1.pdf>
27. Іщенко О. Л., Іщенко А. Ю. Українська мова та читання : підруч. для 3 кл. закл. загал, серед, освіти (у 2-х частинах) : Ч. 2. Київ : Літера ЛТД, 2020. 112с. URL: <https://pidruchnyk.com.ua/uploads/book/3-klas-ukrainska-mova-ishchenko-2020-2.pdf>
28. Кадемія М. Ю. Веб-квест у підготовці майбутніх учителів : навчально-методичний посібник. М. Ю. Кадемія, О. В. Шестопалюк. Вінниця : ТОВ Фірма «Планер», 2013. 155 с.
29. Кадемія М. Ю. Технологія веб-квест у навчанні студентів. М. Ю. Кадемія ; Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми* : збірник наукових праць. Київ ; Вінниця : Планер, 2016. Випуск 45.
30. Каньковський І.Є. Web-квест як засіб активізації самостійної роботи студентів. І. Є. Каньковський. Комп'ютерно-інтегровані технології: освіта, наука, виробництво. 2013. №11. 204 с.
31. Карамушка Л. М. Психологія управління : навч. посіб. Київ: Міленіум, 2003. 344 с.
32. Кліш П. А., Хом'як А. П. Комунікативні вміння й навички як важлива складова професіоналізму педагога. *Педагогічний пошук*. 2017. №3. С.15-17. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/pedp_2017_3_6.pdf
33. Ковалинська І. В. Невербальна комунікація. К. : Вид-во «Освіта України», 2014. 289 с. URL:

https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/4631/1/I_Kovalynska_NC_GI.pdf

34. Корніяка О. М. Сучасні підходи до вивчення комунікативної компетентності особистості. *Проблеми сучасної психології*. Збірник наукових праць. 2009. №3 2012. №1. URL: <http://pednauki.pnpu.edu.ua/index.php/2227-6246/article/download/163160/162118>
35. Косенко Ю.В. Основи теорії мовної комунікації : навч. посіб. Суми : СумДУ, 2011. 282 с.
36. Кравцова Н., Придаток О, Романова В. Українська мова та читання : підруч. для 3 кл. закл. загал. серед. освіти. У 2-х ч. Ч. 1. Тернопіль : Підручники і посібники, 2020. 144 с. URL: <https://files.pidruchnyk.com.ua/uploads/book/3-klas-ukrainska-mova-kravtsova-2020-1.pdf>
37. Кручек В. А. Формування комунікативних умінь студентів вищих аграрних закладів освіти в процесі вивчення психолого-педагогічних дисциплін. К: КНУ імені Тараса Шевченка. (2004). №19 2012. №1. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=ARD&P21DBN=ARD&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Z21ID=&Image_file_name=DOC/2004/04kvarpd.zip
38. Курінна А. Ф. Формування комунікативних умінь і навичок учнів гуманітарних ліцеїв на уроках риторики. Автореферат дис. на здобуття наукового ступеня канд. пед. наук. 2005. 2012. №1. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=ARD&P21DBN=ARD&Z21ID=&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=DOC/2005/05kaflur.zip
39. Лазаренко Л. В. Використання інноваційної технології веб-квест у викладанні іноземної мови майбутнім математикам. URL:

http://cnp.org.ua/files/Archive/Kiev_october_2015_part2.pdf

40. Лесько О. Й., Прищак М. Д., Залюбівська О. Б. Етика ділових відносин: навчальний посібник. Вінниця : ВНТУ, 2011. 309 с.
41. Литвиненко Л. Веб-квест в освітньому процесі: створення та застосування. URL: <https://vseosvita.ua/news/vebkvest-v-osvitnomu-protsesi-stvorennia-ta-zastosuvannia-47961.html>
42. Моляко В. О. Здібності, творчість, обдарованість: теорія, методика, результати досліджень : підручник. Житомир : Рута, 2006. 320 с.
43. Орбан-Лембрик Л. Е. Соціальна психологія : підручник : у 2 кн. Кн. 1 : Соціальна психологія особистості і спілкування. К. : Либідь, 2004. 576 с.
44. Остапенко Г. С. Українська мова та читання : підруч. для 3 кл. закл. загал, серед, освіти (у 2-х част.). Ч. 1. Київ : Світич, 2020. 144 с. URL: <https://files.pidruchnyk.com.ua/uploads/book/3-klas-ukrainska-mova-ostapenko-2020-1.pdf>
45. Остапенко Г. С. Українська мова та читання : підруч. для 3 кл. закл. загал, серед, освіти (у 2-х част.). Ч. 2. Київ : Світич, 2020. 144 с. URL: <https://pidruchnyk.com.ua/uploads/book/3-klas-ukrainska-mova-ostapenko-2020-2.pdf>
46. Павленко Т. В. Особистісні чинники розвитку комунікативних властивостей підлітків. Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата психологічних наук за спеціальністю 19.00.07. Педагогічна та вікова психологія. Інститут психології імені Г.С.Костюка НАПН України, Київ, 2020.
47. Підлужна Г. Компетентнісний підхід до розвитку комунікативних умінь молодших школярів на уроках української мови. *Педагогічна освіта: теорія і практика*. 2019. №2 (26). С. 363-368. URL: <http://pedosv.kpnu.edu.ua/article/view/169122>
48. Пометун О. Компетентнісний підхід – найважливіший орієнтир розвитку

- сучасної освіти. *Рідна школа*. 2005. №1.
49. Пономарьова К. І. Формування комунікативної компетентності молодших школярів у процесі навчання української мови: посібник. Київ, 2019. 131 с.
50. Пономарьова К. І., Гайова Л. А. Українська мова та читання : Підручник для 3 класу ЗЗСО (у 2-х частинах) : Частина 1. Київ : УОВЦ «Оріон», 2020. 160 с.
URL: <https://files.pidruchnyk.com.ua/uploads/book/3-klas-ukrainska-mova-ponomarova-2020-1.pdf>
51. Пономарьова К. Реалізація компетентнісного підходу в навчанні молодших школярів української мови. *Початкова школа*. 2010. № 12.
52. Поперечна Л. Ю. Комунікативні здібності вчителя як одна з важливих складових його професіограми. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України*. 2012. №1. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Vnadps_2012_1_14.pdf
53. Рибалка В. В. Психологія праці особистості : навч.-мет. Посібник. В. В. Рибалка. К.: Кременчук : ПП Щербатих, 2006. 76 с.
54. Руденко Л., Сірко Р., Стельмах О., Вавринів О. Методичні засади формування комунікативної культури майбутніх психологів: посібник. Львів, 2020. 71 с.
55. Руденко Н. М. Широков Д. Л. Застосування веб-квест-технології у підготовці майбутніх учителів початкової школи. *Молодий вчений*. 2020. №10.86. С. 151-157. URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/32872/>
56. Савченко Л. О. Використання веб-квест технологій у вищій школі при підготовці майбутніх фахівців. *Educational Dimension*. 50 (2017). С. 67-74.
URL: <https://journal.kdpu.edu.ua/ped/article/view/1286/1270>
57. Савченко О. Я. Українська мова та читання : Підручник для 3 класу ЗЗСО (у 2-

- х частинах) : Частина 2. Київ : УОВЦ «Оріон», 2020. 160 с. URL: <https://files.pidruchnyk.com.ua/uploads/book/3-klas-ukrainska-mova-savchenko-2020-2.pdf>
58. Савченко О. Я. Упровадження компетентнісного підходу в початкову освіту: здобутки і нероз'язані проблеми. *Рідна школа*. 2014. №4-5.
59. Савчук А. Українська мова та читання : підруч. для 3 кл. закл. загал. серед. освіти. У 2 ч. Ч. 2. Тернопіль : Підручники і посібники, 2020. 144 с. URL: <https://files.pidruchnyk.com.ua/uploads/book/3-klas-ukrainska-mova-savchuk-2020-2.pdf>
60. Сапун Г. С. Українська мова та читання: підруч. для 3 кл. закл. загал. середн. освіти. У 2 ч. Ч. 1. Тернопіль : Підручники і посібники, 2020. 128 с. URL: <https://files.pidruchnyk.com.ua/uploads/book/3-klas-ukrainska-mova-sapun-2020-1.pdf>
61. Сапун Г. С. Українська мова та читання: підруч. для 3 кл. закл. загал. середн. освіти. У 2 ч. Ч. 2. Тернопіль : Підручники і посібники, 2020. 128 с. URL: <https://pidruchnyk.com.ua/uploads/book/3-klas-ukrainska-mova-sapun-2020-2.pdf>
62. Собко В. О. Компетентнісний підхід у системі вивчення частин мови у початковій школі. *Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка: Педагогічні науки*. 2018. Вип. 2(2).
63. Сухілін М. Використання веб-квесту як засобу активізації пізнавальної діяльності учнів при вивченні історії в умовах дистанційного навчання. *Вісник профосвіти*. 2020. №9-10. URL: <https://cutt.ly/gGo5ov3>
64. Сухомлинський В. О. Вибрані твори : в 5 т. В. О. Сухомлинський. К. : Рад. шк., 1977. Т. 3. 659 с.
65. Сушилине Н. В. Роль дидактичної гри в початковій школі. *Педагогічні науки*. 2018. № 6. С. 21–23.
66. Типова освітня програма, розроблена під керівництвом О. Я. Савченко. 1-2, 3-4 класи. URL :

<https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-1-4-klas/2022/08/15/Typova.osvitnya.prohrama.1-4/Typova.osvitnya.prohrama.3-4.Savchenko.pdf>

67. Типова освітня програма, розроблена під керівництвом Р. Б. Шияна. 1-2, 3-4 класи. URL :

<https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-1-4-klas/2022/08/15/Typova.osvitnya.prohrama.1-4/Typova.osvitnya.prohrama.3-4.Shyyan.pdf>

68. Товканець Г. В. Соціально-педагогічна взаємодія у професійній підготовці педагога: комунікативний аспект: монографія. Мукачево: Редакційно-видавничий центр МДУ, 2021. URL: <http://dspace.s.msu.edu.ua:8080/handle/123456789/8569>

69. Томаш В. В., Давидович В. О. Особливості впровадження веб-квест технології в навчально-виховний процес. 2017. URL: https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/19633/Tomash_Davydovych.pdf?sequence=1&isAllowed=y

70. Туркот Т. Педагогіка вищої школи : навч. посіб. Київ : Професіонал, 2004. 304 с.

71. Федоренко О. І. Види комунікативних вмінь та їх роль у професійній діяльності працівників правоохоронних органів. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України*. 2012. №1. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Vnadps_2012_1_21.pdf

72. Харіна О. О. Веб-квест як сучасна технологія навчання на уроках літератури. Роль українознавства у вихованні національної свідомості та гідності нової

- генерації українців. 2013. №79. URL: http://www.confcontact.com/2013-rol-ukrainovedeniya/2013_sbornik_ukrainovedenie.pdf#page=79
- 73.Цодікова Н. Веб-квест як форма організації самостійної роботи студентів: URL: http://www.rusnauka.com/17_AVSN_2012/Pedagogica/2_112539.doc.htm.
- 74.Чабайовська М. І., Омельченко Н. М., Синільник В. В. Українська мова та читання : підручник для 3 класу закладів загальної середньої освіти (у 2-х частинах). Частина 1. Тернопіль : Астон, 2020. 160 с. URL: <https://files.pidruchnyk.com.ua/uploads/book/3-klas-ukrainska-mova-chabayovska-2020-1.pdf>
- 75.Чабайовська М. І., Омельченко Н. М., Синільник В. В. Українська мова та читання : підручник для 3 класу закладів загальної середньої освіти (у 2-х частинах). Частина 2. Тернопіль : Астон, 2020. 160 с. URL: <https://pidruchnyk.com.ua/uploads/book/3-klas-ukrainska-mova-chabayovska-2020-2.pdf>
- 76.Чумарна М. І. Українська мова та читання : підручник для 3 кл. закладів загальн. серед. освіти : у 2-х ч. Ч. 2. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2020. 160 с. URL: <https://files.pidruchnyk.com.ua/uploads/book/3-klas-ukrainska-mova-chumarna-2020-2.pdf>
- 77.Шмідт В. В. Технологія веб-квеста при навчанні англійської мови студентів немовних спеціальностей. URL: <http://winner.se-ua.net/page26/1/10/>
- 78.Шумський О. Л. Веб-квест проект як засіб активізації самостійної навчально-пізнавальної діяльності студентів у процесі навчання іноземної мови. *Іноземні мови*. Науково-методичний журнал. 2016. № 2. С. 21-26. URL: <http://fl.knlu.edu.ua/article/view/122569>
- 79.Andonovska-Trajkovska D. Cvetkova Dimov B. WebQuest as a teaching strategy. *International Journal of Education-TEACHER*. 2013. №5. С. 15-22. URL: <http://eprints.uklo.edu.mk/2033/>
- 80.Baker M. J. A model for negotiation in teaching-learning dialogue. M. J. Baker, K.

- A. Lund. Journal of Artificial Intelligence in Education. 1994. № 5 (2).
81. Barseli M., Sembiring K., Ifdil I., Fitria L. The concept of student interpersonal communication. JPPI (Jurnal Penelitian Pendidikan Indonesia), 2019. № 4 (2). C. 129-134. URL: <https://jurnal.iicet.org/index.php/jppi/article/view/259>
82. DeVito J.A. The Interpersonal Communication Book. New York: Pearson Education. 2007.
83. Levin-Goldberg J. Webquest 2.0: Best Practices for the 21st Century. Journal of Instructional Research, 2014, 3: 73-82. URL: <https://eric.ed.gov/?id=EJ1127647>
84. Makrogiorgou G. Antoniou L. Using a WebQuest to develop the reading strategies of 6th grade EFL learners. Research Papers in Language Teaching and Learning. 2016. №5 C. 264. URL: https://rpltl.eap.gr/images/2016/07-01-264-Makrogiorgou_Antoniou.pdf
85. Nystrand M. Children engagement : when recitation becomes conversation. M. Nystrand, A. Gamoran. Effective teaching: Current research. H. C. Waxman, H. J. Walberg. Berkeley, 1991.
86. Pask G. Conversational techniques in study and the practice of education. G. Pask. British Journal of Educational Psychology. 1976. № 46.
87. Sen L. Communication skills. PHI Learning Pvt. Ltd.. 2007. URL: https://www.google.com/books?hl=uk&lr=&id=_fH_zMKXiTMC&oi=fnd&pg=PA2&dq=communication+skills+it+is&ots=qaParbbZxw&sig=Koafy2MyvaoPfQSIJEa-vMtjiMo

ДОДАТКИ

Додаток А

Структури комунікативних умінь

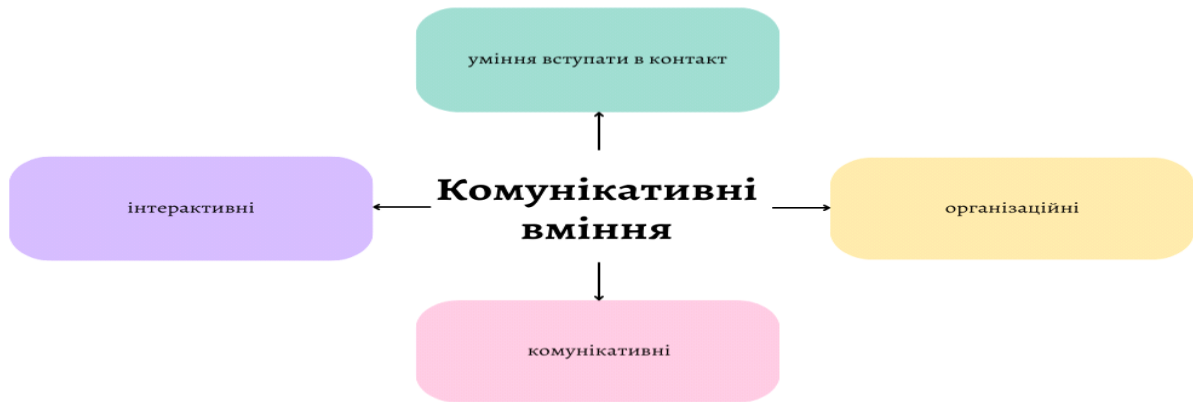
Додаток А.1

Додаток А.2

Додаток А.3

Додаток А.4

Додаток А.5

Додаток Б

Приклади сторінок «Наш театр» з підручника «Українська мова та читання» (Частина 2) 3 клас, Г. Остапенко

Уроки 89, 90 • Тиждень 18. Хто боїться, тому в очах двоїться •

Наш театр

Сьогодні в театрі — вистава "Груффалятко", а виступатимуть актори-міми! Вони не послуговуються голосом, натомість виразно показують почуття свого персонажа мімікою, жестами, позами.

Як налаштуватися на роль

- Послухайте музичні композиції, які уособлюють кожного персонажа. svitdovkola.org/um3/media14
- Вмикайте музику та всі разом рухайтесь, як персонаж. Спостерігайте одне за одним. Помічайте вдалі ідеї рухів і копіюйте їх. У вас тепер не клас, а ціле стадо Груффалів або зграя лисиць!

Розподіл обов'язків

- Актори-міми.** Підготуйте наголовники персонажів і вдягніть їх. Об'єднайтеся в групи так, щоб у кожній були всі персонажі казки. Може бути по два однакові персонажі — тоді вони виконуватимуть роль одночасно або по черзі.

Тема 5. Світ невідомий •

- Актори-читці.** Оберіть тих, хто читатиме текст гучно, чітко та виразно (як у грі "Синхронізація"). Щоб не перетомитися, читайте по черзі.
- Режисер/режисерка.** Домовтеся, хто підказуватиме акторам, як рухатися на сцені.
- Звукорежисер/звукорежисерка.** Ця людина вмикатиме аудіотреки під час виходу кожного персонажа на сцену.

Підготовка вистави

- Влаштуйте репетицію. Читайте проголошує текст і стежить за тим, що відбувається на сцені. За потреби робить паузи, щоб актори показали те, що вже було озвучено. Доведеться робити зупинки, щоб вислухати поради режисера та обрати найкращі способи взаємодії акторів на сцені.
- Після репетиції відпочиньте та обговоріть, що вдалося добре, а з чим виникли труднощі.
- Найкраще організувати виставу наступного дня, запросивши глядачів — учнів інших класів і батьків.

18

19

Додаток В

Бланк анкети та приклади відповідей вчителів початкових класів

Анкета

Шановні вчителі, прощу вас, будь ласка, пройти анкетування. Ми хочемо дізнатися більше про ваш досвід у формуванні комунікативних навичок в молодших школярів.

yuliakutasevich1811@gmail.com [Сменить аккаунт](#)

 Совместный доступ отсутствует

***Обязательный вопрос**

1. Вкажіть Ваш педагогічний стаж роботи: *

1-3 роки

3-5 років

5-10 років

10-20 років

Більше 20 років

2. Вкажіть Вашу категорію. *

Мой ответ _____

3. Що Ви розумієте під комунікативними вміннями? *

Мой ответ _____

4. Які труднощі у Вас виникають при формуванні комунікативних умінь молодших школярів в умовах дистанційного та змішаного навчання? *

Мой ответ _____

5. Які вправи та завдання, технології вважаєте найбільш ефективними для формування комунікативних умінь учнів початкової школи у сучасних умовах? *

Мой ответ

6. Чи використовуєте Ви для формування комунікативних умінь молодших школярів веб-квести і як часто? *

Мой ответ

7. Чи створювали Ви веб-квести, спрямовані на формування комунікативних умінь здобувачів початкової освіти? Якщо так, то які види та на які теми? *

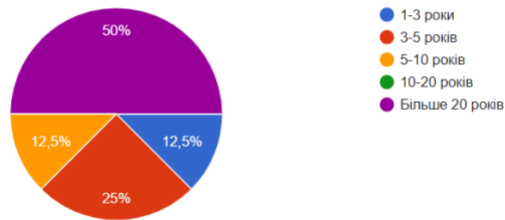
Мой ответ

Щиро дякуємо за Ваші відповіді!

1. Вкажіть Ваш педагогічний стаж роботи:

 Копировать

8 ответов

2. Вкажіть Вашу категорію.

8 ответов

Спеціаліст

Вища, Старший вчитель

Без категорії

2

Вища категорія. Звання "Старший вчитель"

Вища

Вища

3. Що Ви розумієте під комунікативними вміннями?

8 ответов

Здатність вступати в комунікацію, бути зрозумілим, невимушено спілкуватися.

Вміння спілкуватися

Це вміння людини взаємодіяти з іншими, отримувати та передавати отриману інформацію

Іти в ногу з часом

Взаємодія з іншими людьми

Здатність дитини користуватися мовою в конкретних ситуаціях, будувати своє спілкування з різними людьми.

Взаємодія з іншими

Уміння спілкуватися з однолітками, правильно ставити запитання і чітко давати відповіді, висловлювати свою думку, уміння працювати в групах і парах, уміння чітко діяти в нестандартних ситуаціях, критично оцінювати своїх друзів.

4. Які труднощі у Вас виникають при формуванні комунікативних умінь молодших школярів в умовах дистанційного та змішаного навчання?

8 ответов

Діти покоління "Альфа", що народилися після 2010 року, спілкуються через гаджети, соцмережі тощо. Вони, в більшості своїй, не можуть розрізняти емоції інших людей. Спілкуються за допомогою смайлів, мемів... Тому вважаю за потрібне, використовувати на практиці вправи на розвиток емоційного інтелекту.

Діти не вміють домовлятися та слухати один одного.

Труднощі виникають з тим, що діти зараз не так добре запам'ятовують інформацію і не так зосереджено її чують

Всі діти різні, але намагаюся знайти підхід, зрозуміти кожного та бути не тільки вчителем, а й наставником, другом .

Через монітор на мою думку навчити, або ж допомогти дитині знайти спільну мову з іншими дітьми, якщо ця дитинка хоча б до школи не відвідувала дитячий садочок (у офлайн), майже нереально.

3 роки діти не відвідували ДНЗ, тому зараз є проблеми з їх спілкуванням та соціалізацією. Крім

5. Які вправи та завдання, технології вважаєте найбільш ефективними для формування комунікативних умінь учнів початкової школи у сучасних умовах?

8 ответов

Вправи на знайомство в колективі, розрізнення емоцій, їх відповідність, веб-квести тощо

Обговорення проблемних питань

Розв'язування проблемних ситуацій, групова робота, інтерактивні технології, виконання творчих завдань

Інтерактивні завдання, робота в групах, яка дуже дітей об'єднує.

Ресурсні зустрічі, ранкові бесіди.

Для формування комунікативних умінь використовую ранкові кола, парну та групову роботу на уроках, активні перерви з конструктором Lego (6 контейнерів, а дітей багато, тому вчимося комунікувати, ділитися, співпрацювати), тематичні дні, колективні творчі справи, крісло автора...

Ігри

Робота в групах та парах, квести .

6. Чи використовуєте Ви для формування комунікативних умінь молодших школярів веб-квести і як часто?

8 ответов

Використовувала з 3 та 4 класом. Не часто і ті, що є на "Всеосвіті"

Ні, не використовую

Ні

Так, намагаюсь, як дає нам можливість час.

Рідко.

Так. Досить часто.

Так

Використовую , але не часто.

7. Чи створювали Ви веб-квести, спрямовані на формування комунікативних умінь здобувачів початкової освіти? Якщо так, то які види та на які теми?

8 ответов

Ні

Чесно ,хотілось,але не вистачає часу.Обіцяю ,що спробую.

Практикую в межах класу чи в паралелі. До свята перших канікул для першокласників (пошуково-дослідницький), до дня Піратів, новорічний квест, останній урок ...

Ні

Ні , але користуюся тими , що створили колеги.

Додаток Г

Тест на визначення потреби у спілкуванні (Ю. М. Орлов, В. І. Шкуркін, Л.І. Орлов)

Мета: проаналізувати рівень сформованості потреб і прагнень школярів до спілкування.

Інструкція: поставте знак «+», якщо ви згодні з поданим твердженням; поставте знак «-», якщо не згодні з твердженням.

Зміст опитувальника

1. Я беру участь у різних святах.
2. Я хочу робити те, що не хочуть мої товариші.
3. Я люблю говорити людині, що вона мені подобається.
4. Я більше хочу мати вплив на людей, ніж дружити.
5. Я думаю, що більше керую друзями, ніж роблю для них щось.
6. Коли я дізнаюсь про успіхи свого товариша, у мене погіршується настрій.
7. Щоб бути задоволеним собою, я повинен кому-небудь допомогти.
8. Я забуваю про свої турботи, коли перебуваю серед товаришів.
9. Мої друзі мені добряче-таки набридли.
10. Коли я виконую важку роботу, присутність людей мене дратує.
11. Якщо хтось хоче дізнатися про друзів, я говорю лише частку правди, яка не зашкодить моїм друзям.
12. У складній ситуації я думаю не про себе, а про близьку людину.
13. Коли у моїх друзів неприємності, то я так за них переживаю, що можу захворіти.
14. Я люблю допомагати іншим, навіть коли мені важко.
15. Навіть якщо мій друг не правий, я можу погодитися з його думкою з поваги до нього.

16. Коли я сам (сама), то відчуваю більшу тривогу, ніж коли у компанії людей.
17. Я вважаю, що головна радість у житті – спілкування.
18. Мені шкода бездомних котів і собак.
19. Я вважаю, що краще мати менше друзів, але справжніх.
20. Я люблю бувати серед людей.
21. Я довго хвилююся після суперечки з близькими.
22. Я думаю, що в мене багато справжніх друзів.
23. Я більше прагну досягти успіхів у навчанні, аніж дружби.
24. Я не довіряю тому, що говорять люди про іншу людину. Я сам (сама) бачу, яка людина.
25. Мені важливіше матеріальне забезпечення, ніж спілкування з людьми.
26. Я співчуваю людям, у яких немає справжніх друзів.
27. Люди часто не дякують мені за допомогу.
28. Я люблю оповідання про дружбу.
29. Заради друга я можу пожертвувати своїми інтересами.
30. У дитинстві я був (була) в компанії, яка завжди трималася разом.
31. Якби я був журналістом, то із задоволенням писав би про силу дружби.

Обробка результатів: підрахуйте кількість відповідей «-» на запитання: 3, 4, 6, 9, 10, 15, 23, 25, 27 і відповідей «+» на всі інші запитання.

Інтерпретація: менше 26 балів – низька; 27-28 балів – середня; 29 і більше балів – висока.

Додаток Г

Зразки відповідей учнів 3 класу

<p>+ 1. Я залюбки беру участь у різних урочистостях.</p> <p>- 2. Я не можу перемагти свої бажання, навіть якщо вони суперечать бажанням моїх товаришів.</p> <p>+ 3. Мені подобається висловлювати кому-небудь свою прихильність.</p> <p>+ 4. Я більше зосереджений на завоюванні впливу, ніж дружби.</p> <p>- 5. Я відчуваю, що стосовно друзів маю більше прав, ніж обов'язків.</p> <p>- 6. Коли я дізнаюся про успіхи свого товариша, у мене чомусь погіршується настрій.</p> <p>+ 7. Щоб бути задоволеним собою, я повинен кому-небудь у чомусь допомогти.</p> <p>+ 8. Мої турботи зникають, коли я перебуваю серед товаришів.</p> <p>- 9. Мої друзі мені добряче-таки набридли.</p> <p>- 10. Коли я виконую важку роботу, присутність людей мене дратує.</p> <p>+ 11. Загнаний у глухий кут, я кажу лише ту частку правди, яка, на мою думку, не зашкодить моїм друзям та знайомим.</p> <p>- 12. У складній ситуації я думаю не стільки про себе, скільки про близьку людину.</p> <p>+ 13. Неприємності у друзів викликають у мене таке співпереживання, що я можу захворіти.</p> <p>+ 14. Мені приємно допомагати іншим, навіть коли це завдає мені труднощів.</p> <p>- 15. З поваги до друга я можу погодитися з його думкою, навіть якщо він і не правий.</p> <p>+ 16. На самоті я відчуваю більшу тривогу й напруженість, ніж коли перебуваю серед людей.</p> <p>+ 17. Я вважаю, що головна радість у житті – спілкування.</p> <p>+ 18. Мені шкода бездомних котів і собак.</p> <p>+ 19. Я вважаю, що краще мати менше друзів, але зате близьких.</p> <p>- 20. Я люблю бувати серед людей.</p> <p>+ 21. Я довго хвилююся після суперечки з близькими.</p>	<p>+ 22. У мене, мабуть, більше близьких друзів, ніж у багатьох інших.</p> <p>+ 23. Я більше прагну досягнень, ніж дружби.</p> <p>+ 24. Я більше довіряю власній інтуїції та увазі, думаючи про людей, ніж судженням про них інших.</p> <p>+ 25. Для мене важливіше матеріальне забезпечення й добробут, ніж радість спілкування з приємними мені людьми.</p> <p>+ 26. Я співчую людям, у яких немає близьких друзів.</p> <p>- 27. Люди часто невдячні мені.</p> <p>+ 28. Я люблю оповідання про безкорисливу дружбу.</p> <p>+ 29. Заради друга я можу пожертвувати своїми інтересами.</p> <p>+ 30. У дитинстві я належав до компанії, яка завжди трималася вкупі.</p> <p>+ 31. Якби я був журналістом, то із задоволенням писав би про силу дружби.</p>
---	--

<p>+ 1. Я залюбки беру участь у різних урочистостях.</p> <p>- 2. Я не можу перемагти свої бажання, навіть якщо вони суперечать бажанням моїх товаришів.</p> <p>+ 3. Мені подобається висловлювати кому-небудь свою прихильність.</p> <p>+ 4. Я більше зосереджений на завоюванні впливу, ніж дружби.</p> <p>- 5. Я відчуваю, що стосовно друзів маю більше прав, ніж обов'язків.</p> <p>- 6. Коли я дізнаюся про успіхи свого товариша, у мене чомусь погіршується настрій.</p> <p>+ 7. Щоб бути задоволеним собою, я повинен кому-небудь у чомусь допомогти.</p> <p>+ 8. Мої турботи зникають, коли я перебуваю серед товаришів.</p> <p>- 9. Мої друзі мені добряче-таки набридли.</p> <p>- 10. Коли я виконую важку роботу, присутність людей мене дратує.</p> <p>+ 11. Загнаний у глухий кут, я кажу лише ту частку правди, яка, на мою думку, не зашкодить моїм друзям та знайомим.</p> <p>+ 12. У складній ситуації я думаю не стільки про себе, скільки про близьку людину.</p> <p>- 13. Неприємності у друзів викликають у мене таке співпереживання, що я можу захворіти.</p> <p>+ 14. Мені приємно допомагати іншим, навіть коли це завдає мені труднощів.</p> <p>+ 15. З поваги до друга я можу погодитися з його думкою, навіть якщо він і не правий.</p> <p>- 16. На самоті я відчуваю більшу тривогу й напруженість, ніж коли перебуваю серед людей.</p> <p>+ 17. Я вважаю, що головна радість у житті – спілкування.</p> <p>+ 18. Мені шкода бездомних котів і собак.</p> <p>+ 19. Я вважаю, що краще мати менше друзів, але зате близьких.</p> <p>+ 20. Я люблю бувати серед людей.</p> <p>+ 21. Я довго хвилююся після суперечки з близькими.</p>	<p>+ 22. У мене, мабуть, більше близьких друзів, ніж у багатьох інших.</p> <p>- 23. Я більше прагну досягнень, ніж дружби.</p> <p>- 24. Я більше довіряю власній інтуїції та увазі, думаючи про людей, ніж судженням про них інших.</p> <p>- 25. Для мене важливіше матеріальне забезпечення й добробут, ніж радість спілкування з приємними мені людьми.</p> <p>+ 26. Я співчую людям, у яких немає близьких друзів.</p> <p>- 27. Люди часто невдячні мені.</p> <p>+ 28. Я люблю оповідання про безкорисливу дружбу.</p> <p>+ 29. Заради друга я можу пожертвувати своїми інтересами.</p> <p>+ 30. У дитинстві я належав до компанії, яка завжди трималася вкупі.</p> <p>+ 31. Якби я був журналістом, то із задоволенням писав би про силу дружби.</p>
---	--

Додаток Д

Тест «Уміння спілкуватися»

1. Чи любиш ти слухати більше, ніж говорити?
2. Чи завжди ти можеш знайти тему для розмови навіть з малознайомою людиною?
3. Чи завжди ти уважно слухаєш співрозмовника?
4. Чи любиш давати поради?
5. Якщо тема розмови не цікава тобі, чи покажеш ти це співрозмовникові?
6. Чи драгуєшся ти, коли тебе не слухають?
7. Чи є у тебе власна думка з будь-якого питання?
8. Якщо тема розмови тобі малознайома, чи станеш ти розвивати її?
9. Чи любиш ти бути в центрі уваги?
10. Чи є хоча б три предмети, у яких ти добре розбираєшся і маєш міцні знання?
11. Чи гарний ти оратор?

Постав собі по одному балу за відповідь «так» на питання 1, 2, 3, 6, 7, 8, 9, 10, 11.

Результати:

1-3 бала. На жаль, спілкуватися з тобою у край важко і неприємно. Чи ти мовчун, з якого не витягнеш ані слова, чи ти, навпаки, такий товариський, що оточуючі тебе друзі намагаються уникати с тобою спілкування. Прийми це до уваги!

4-9 балів. Ти, здебільшого, приємний і уважний співрозмовник, хоча іноді буваєш і досить розсіяним. Найчастіше це відбувається тоді, коли ти не в дусі, однак, саме в цей час ти і не вимагаєш особливої уваги до своєї персоні.

9-11 балів. З тобою на рідкість приємно спілкуватися! Друзі просто не можуть без тебе обійтися. Ти – душа будь-якої компанії! От тільки постає питання – чи щирий ти з друзями або просто відіграєш роль?

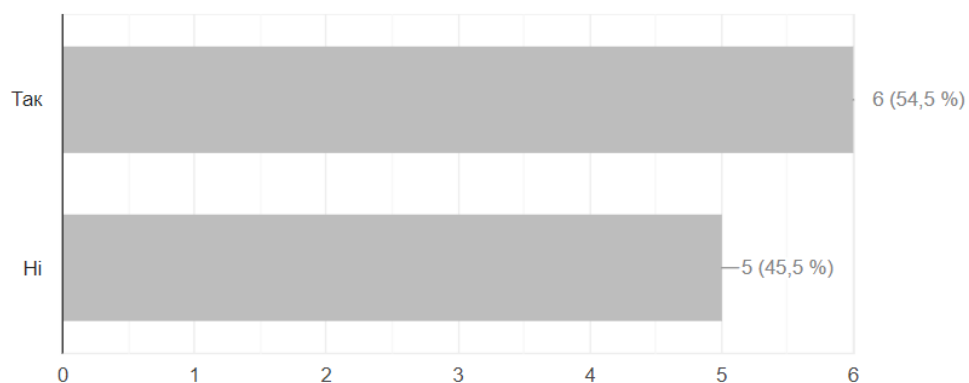
Додаток Е

Зразки відповідей учнів 3 класу

1. Ти любиш більше слухати, ніж говорити?

 Копировать

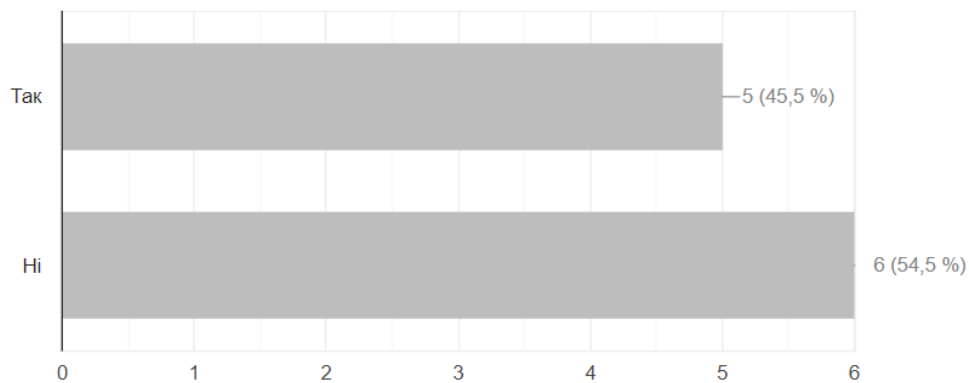
Верных ответов: 0 из 11

2. Чи завжди ти можеш знайти тему для розмови навіть з малознайомою людиною?

 Копировать

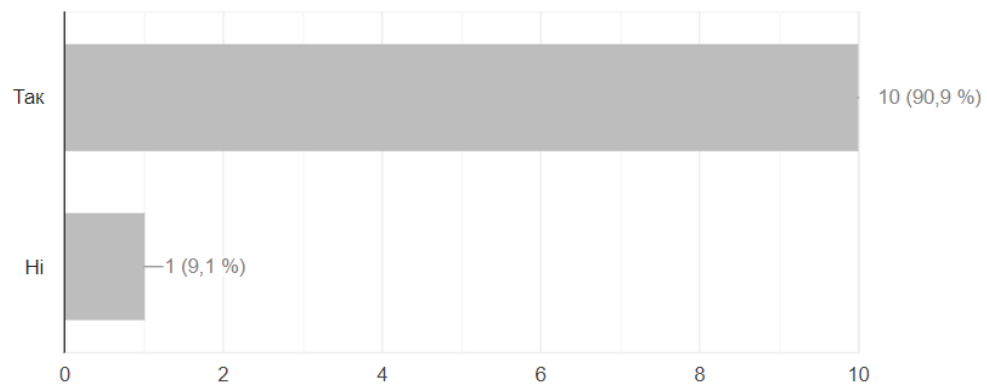
Верных ответов: 0 из 11

3. Ти завжди уважно слухаєш співрозмовника?

[Копировать](#)

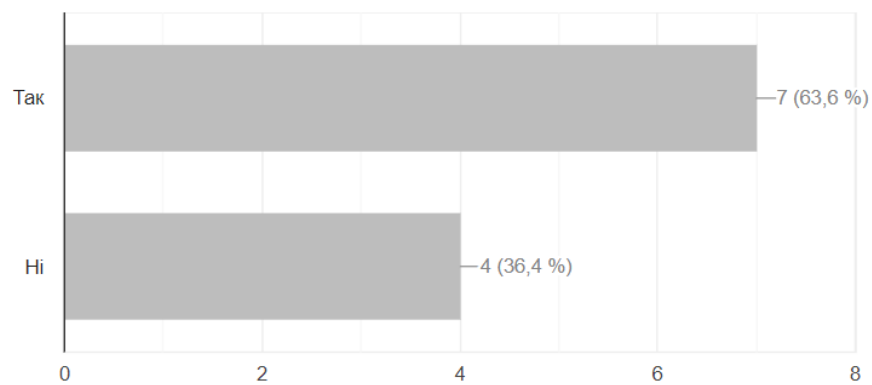
Верных ответов: 0 из 11

4. Ти любиш давати поради?

[Копировать](#)

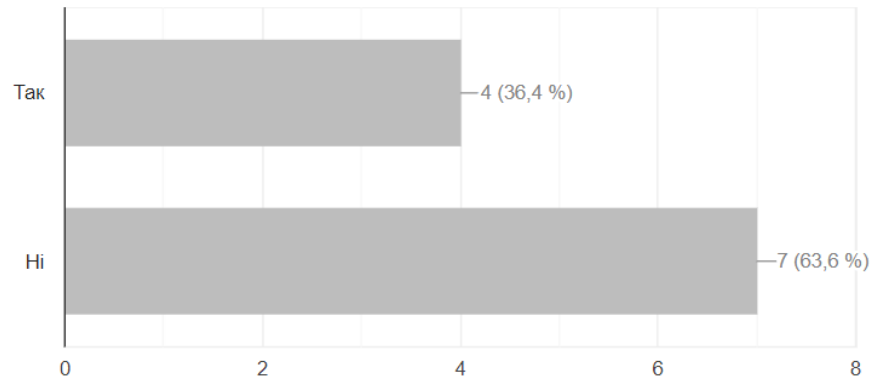
Верных ответов: 0 из 11

5. Якщо тема розмови не цікава тобі, ти скажеш про це співрозмовникові?

 Копировать

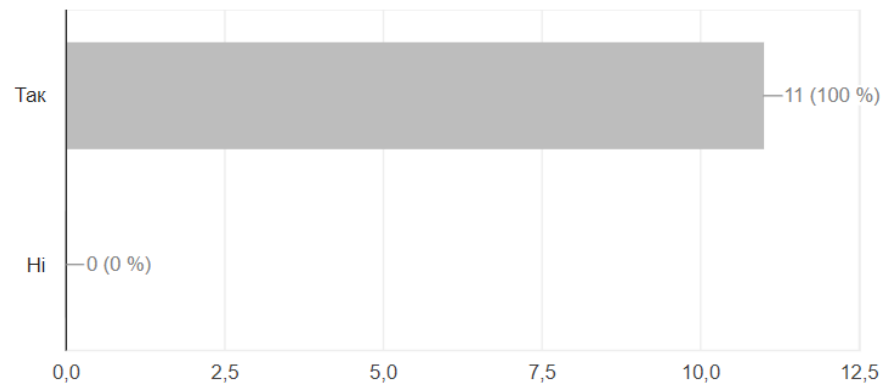
Верных ответов: 0 из 11

6. Ти дратуєшся, коли тебе не слухають?

 Копировать

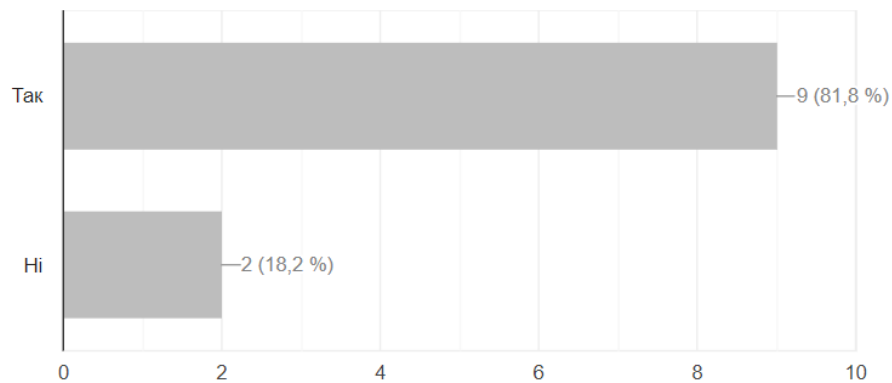
Верных ответов: 0 из 11

7. Чи є у тебе власна думка з будь-якого питання?

 Копировать

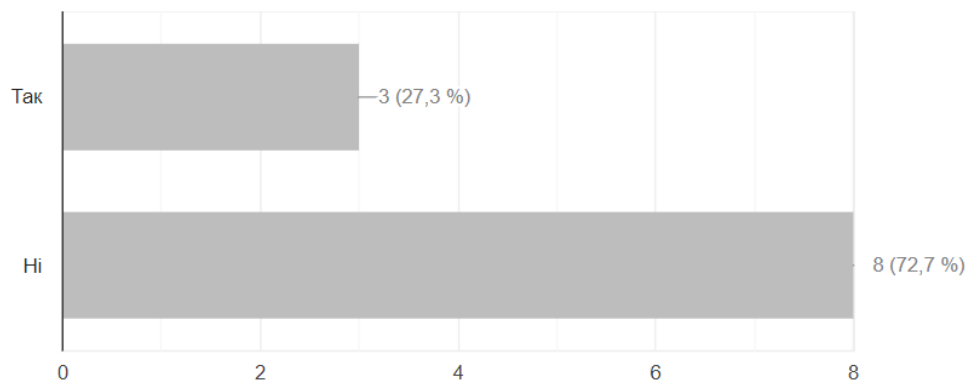
Верных ответов: 0 из 11

8. Якщо тема розмови тобі малознайома, ти будеш говорити про це?

 Копировать

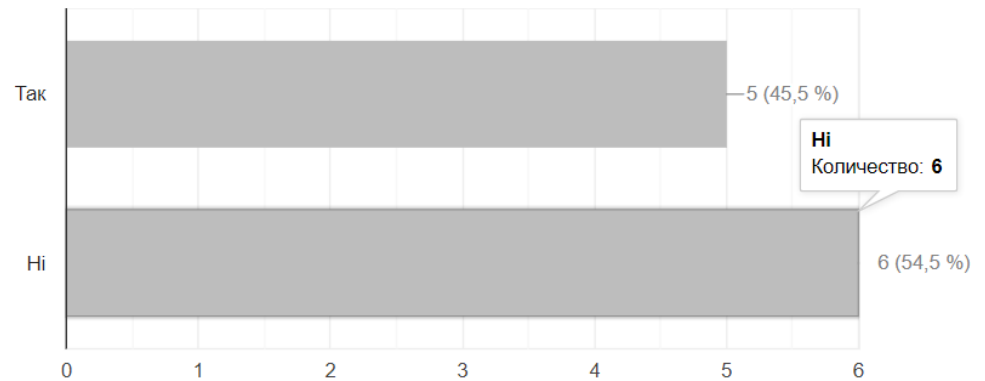
Верных ответов: 0 из 11

 Копировать

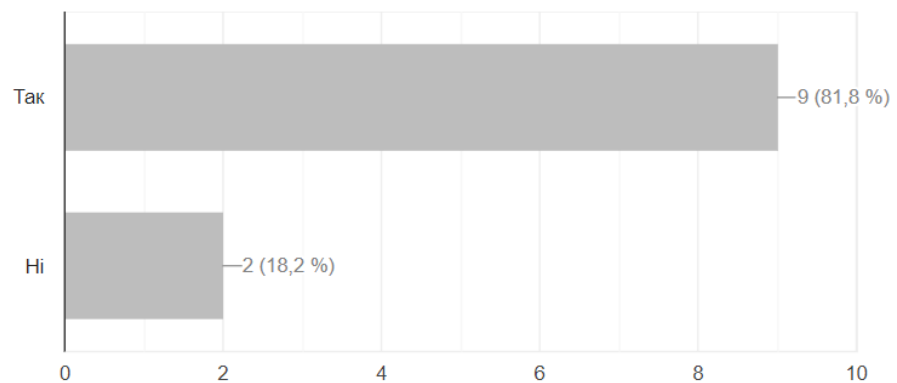
9. Ти любиш бути в центрі уваги?

Верных ответов: 0 из 11

 Копировать

10. Чи є хоча б три предмети, у яких ти добре розбираєшся і маєш міцні знання?

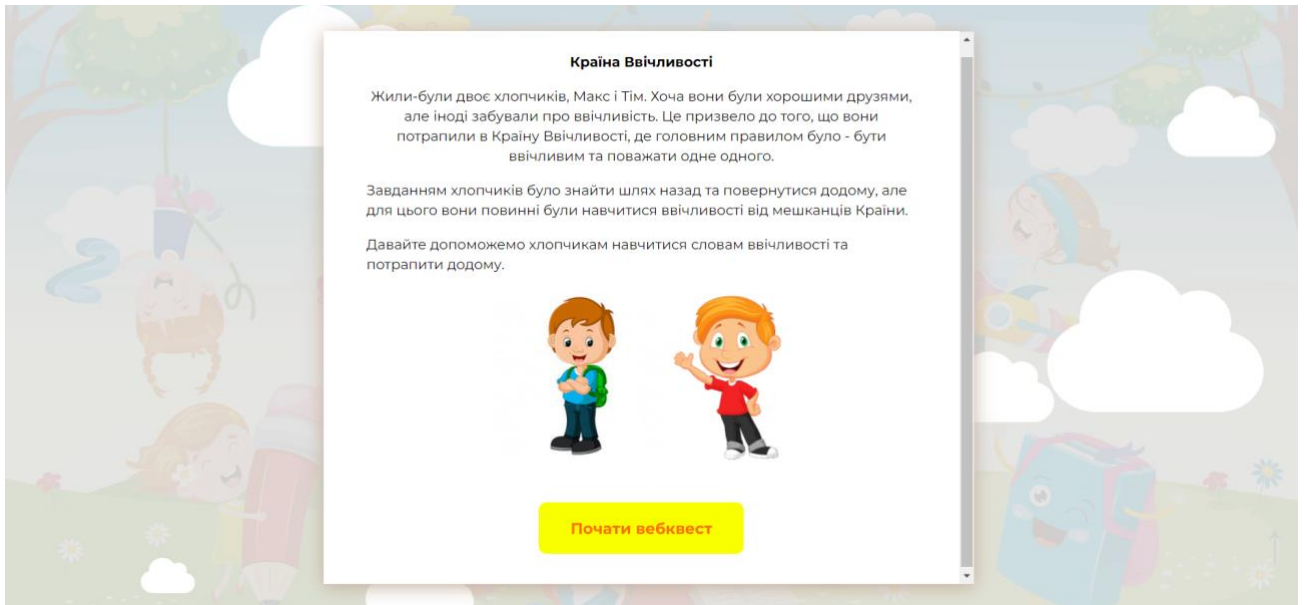
Верных ответов: 0 из 11

Додаток Є

Авторські розробки веб-квестів, спрямованих на формування комунікативних умінь

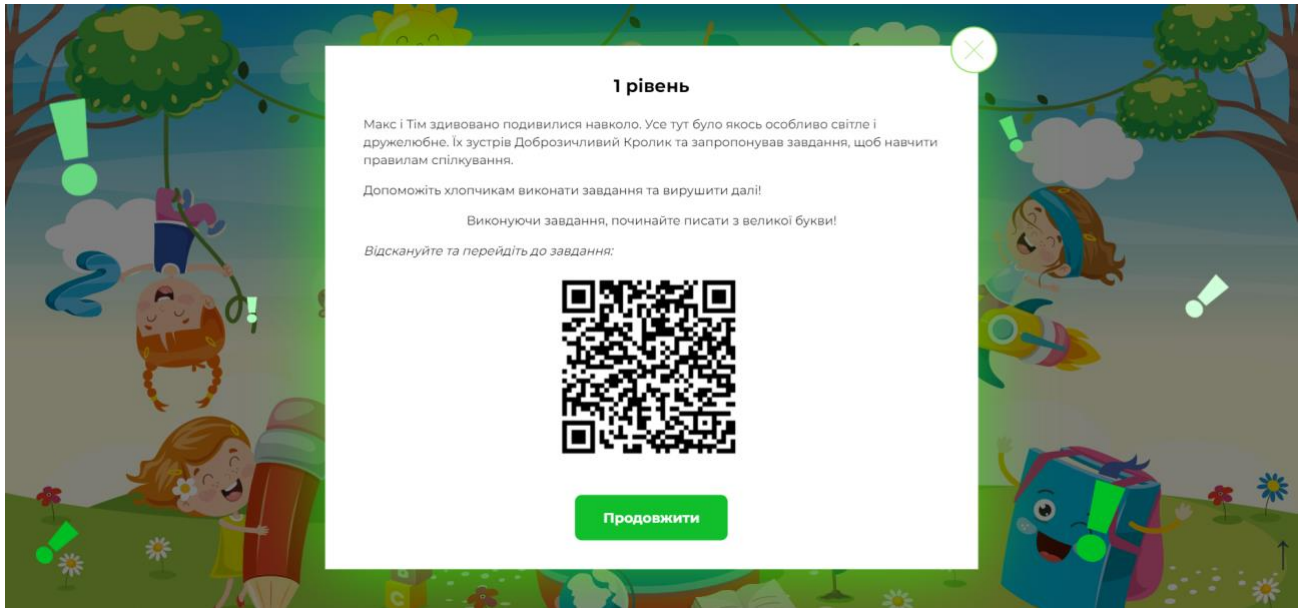
Додаток Є.1

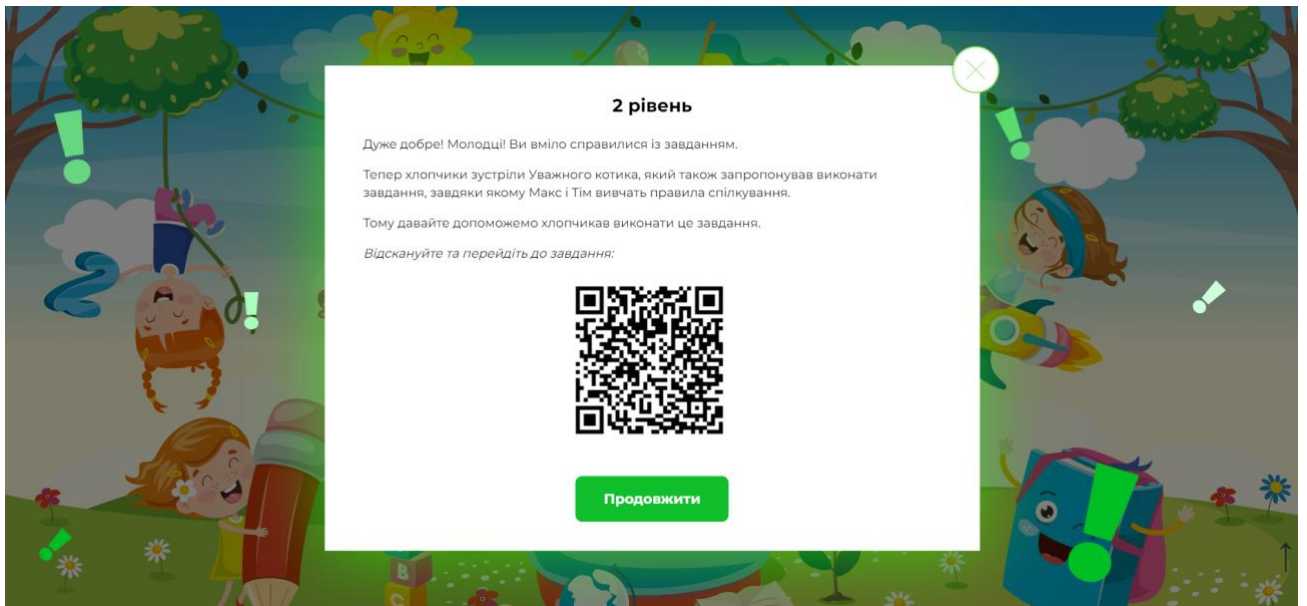
Додаток Є.2

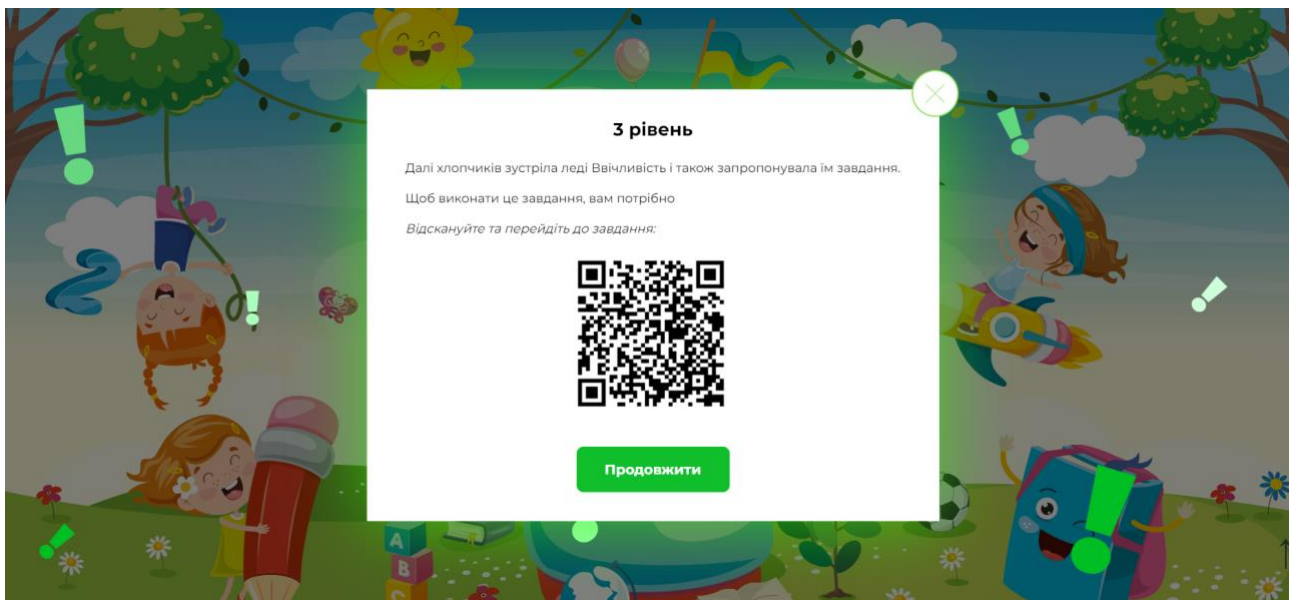
Додаток Є.3

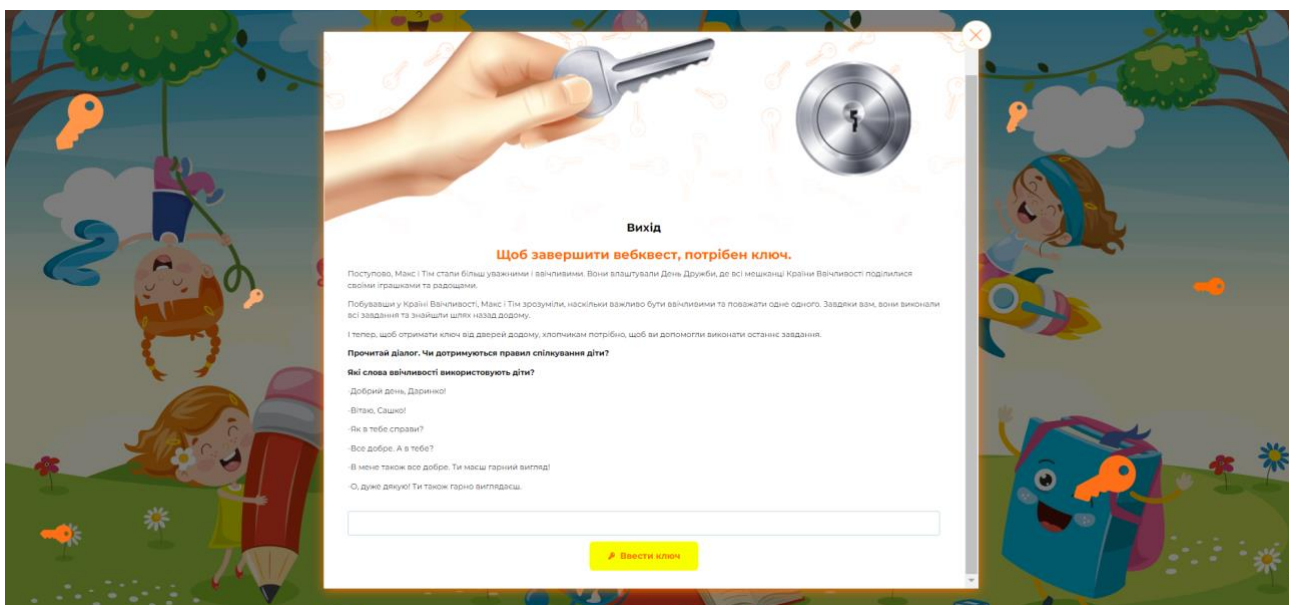
Додаток Є.4

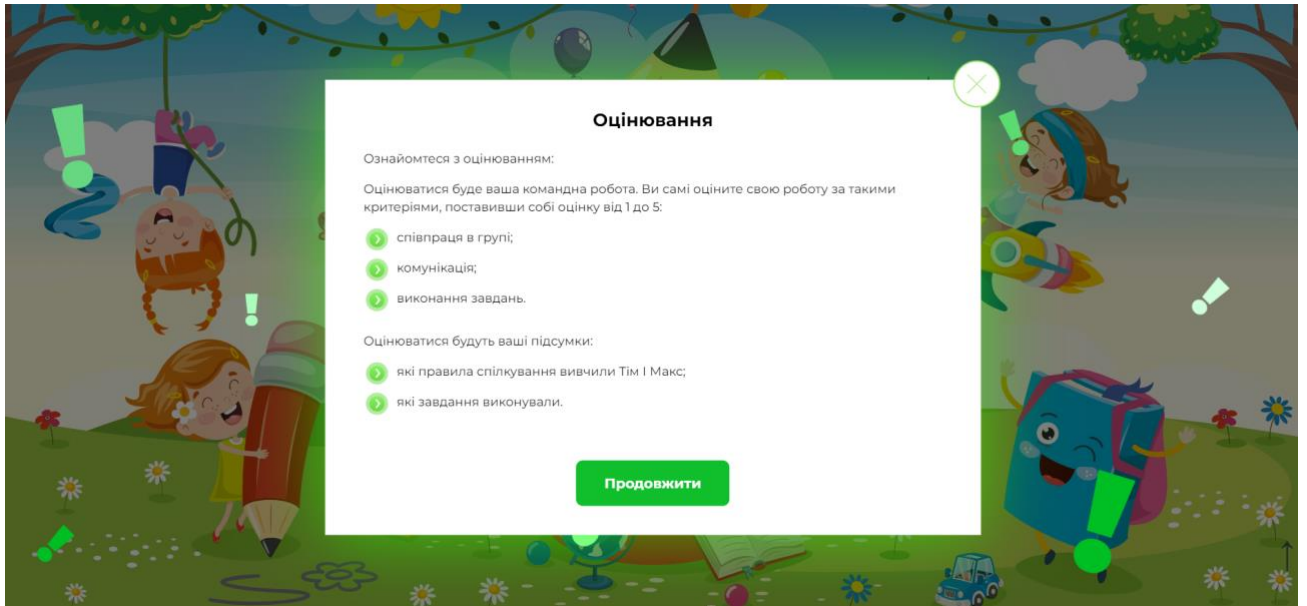
Додаток Є.5

Додаток Є.6

Додаток Є.7

Оцінювання

Ознайомтеся з оцінюванням:

Оцінюватися буде ваша командна робота. Ви самі оціните свою роботу за такими критеріями, поставивши собі оцінку від 1 до 5:

- співпраця в групі;
- комунікація;
- виконання завдань.

Оцінюватися будуть ваші підсумки:

- які правила спілкування вивчили Тім і Макс;
- які завдання виконували.

Продовжити

Додаток Ж

Додаток Ж.1

Веб-
квест

Головна Репі Оцінювання

Подорож у країну "Іменник"

Жив собі в далекому лісі маленький дракончик на ім'я Номінос. Він завжди усім цікавився і любив дізнаватися нове. Одного чарівного дня він вирішив відправитися у подорож і дізнатися більше про світ навколо нього.

Пролітаючи над горами і річками, Номінос раптом опинився в Країні «Іменник». Тут слова оживали, а іменники гуляли як живі істоти. Перед ним розкривалася чудова казкова країна, наповнена словесними пригодами.

І дракончик захотів вивчити слова-іменники, а для цього йому потрібно було виконати завдання. Перейдіть на наступну сторінку та допоможіть дракончику Номіносу дізнатися про іменники.

Натисніть сюди, щоб перейти на наступну сторінку

Натискай →

Напишіть нам

Додаток Ж.2

Веб-
квест

Головна Репі Оцінювання

Для того, щоб допомогти дракончику Номіносу, вам потрібно виконати наступні завдання:

1. Об'єднайтеся в команди та візьміть назву, відповідну до назв іменників, які зустрів дракончик: Ліс, Річка, Поле.
2. Розподіліть обов'язки в команді.
3. Перейдіть на наступну сторінку та ознайомтеся з оцінюванням.

Натискай →

Напишіть нам

Додаток Ж.3

Веб-квест

Головна Ролі **Оцінювання**

Оцінювання

Оцінюватися буде ваша командна робота. Ви самі оціните свою роботу за такими критеріями, поставивши собі оцінку від 1 до 5:

- співпраця в групі;
- комунікація;
- виконання завдань.

Оцінюватися будуть ваші підсумки:

- як називалась ваша команда;
- які іменники вивчив дракончик Номнос;
- які завдання виконували.

[Вперед](#)

Мій сайт
info@mysite.com

[Напишіть нам](#)

Додаток Ж.4

Веб-квест

Головна Ролі **Оцінювання**

4. Перейдіть на сторінку "Ролі", оберіть назву команди, яку ви обрали та слідуйте інструкції.

[Вперед](#)

Мій сайт
info@mysite.com

[Напишіть нам](#)

Додаток Ж.7

Веб-квест

Головна Ролі Оцінювання

Дуже добре! Молодці! Ви успішно справилися з першим завданням. Дракончик Номіноє познайомився з першими іменниками, які описують прекрасний ліс. Тепер переходимо до наступного завдання.

Щоб виконати наступне завдання, вам поспілкуватися про іменники, які описують ліс та вписати їх.

Напишіть нам

Додаток Ж.8

Веб-квест

Головна Ролі Оцінювання

Ви гарно справились із цим завданням! Тому ми можемо рухатися далі і допомагати дракончику вивчати іменники.

Щоб виконати наступне завдання, вам потрібно командою скласти коротке оповідання, використовуючи іменники "ліс", "білка", "жолуді".

Напишіть нам

Додаток Ж.9

Веб-квест

Головна Ролі Оцінювання

Ви дуже вправно виконали всі завдання і ваші випробування завершилися. Ви допомогли дракончику Номіносу вивчити іменники. Перейдіть на наступну сторінку та підготуйте відповіді на дані запитання.

Вперед →

Напишіть нам

Додаток 3

Сертифікати участі у наукових конференціях з теми дослідження

